

Komisja
Europejska

PANORAMA

WIOSNA 2017 / nr 60

Bułgaria i Rumunia świętują 10-lecie członkostwa w UE

OGROMNY
POTENCJAŁ
GRECJI
ZACHODNIEJ

MALTA:
PREZYDENCJA
UE I PRIORYTETY

Polityka
regionalna
i miejska

PANORAMA

ARTYKUŁ WSTĘPNY.....	03	SZYBSZY SYSTEM OCENY DUŻYCH PROJEKTÓW.....	38
MALTA PRZEJMUJE PREZYDENCJĘ W RADZIE.....	04	WPŁYW PRZEBUDOWY MUZEUM NA HISZPAŃSKĄ KULTURĘ....	42
BUŁGARIA ŚWIĘTUJE 10-LECIE CZŁONKOSTWA W UE.....	08	STRATEGIE MAKROREGIONALNE POBUDZAJĄ WSPÓŁPRACĘ....	44
INDEKS KONKURENCYJNOŚCI REGIONALNEJ.....	16	WSPARCIE DLA ŁOTEWSKICH PRZEDSIĘBIORCÓW.....	50
10. ROCZNICA WSTĄPIENIA RUMUNII DO UE.....	18	POMIAR ODDZIAŁYWANIA DROGOWSKAZEM DLA DANII.....	51
START-UPY TO KLUCZOWI GRACZE W UE.....	24	LEPSZE WARUNKI DLA BIZNESU W ESTONII.....	52
POSTĘPY WE WDRAŻANIU EUROPEJSKICH FUNDUSZY STRUKTURALNYCH I INWESTYCYJNYCH.....	26	PROJEKTY NA ŁOTWIE I W NIEMCZECH.....	53
BELGIA W OBIEKTYWIE.....	28	PLAN DZIAŁAŃ.....	55
GRECJA ZACHODNIA: BUDOWA LEPSZEJ PRZYSZŁOŚCI.....	30		

04

18

30

46

W tym wydaniu...

Pierwsze wydanie naszego magazynu w 2017 r. zapowiada podwójną uroczystość — Bułgaria i Rumunia 10 lat temu przystąpiły do UE, a od tamtej pory wiele się zmieniło. W *Panoramie* przyjrzymy się bliżej korzyściom uzyskanym przez te kraje i ich obywateli dzięki wejściu do Unii. W naszym rozszerzonym artykule koncentrujemy się na zachodniej Grecji, czyli regionie z ogromnym potencjałem, wspieranym dzięki funduszowi polityki spójności, w ramach którego realizowana jest strategia na rzecz inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu wzrostu gospodarczego.

Z najnowszych sprawozdania wynika, że kraje muszą ze sobą współpracować, jeśli chcą sprostać globalnym wyzwaniom, które przecież nie znają granic. Cztery strategie makroregionalne mogą zmienić tę sytuację, gdyż wspierają wspólny wysiłek krajów zarówno z UE, jak i spoza niej, dążących do rozwiązania problemów przekrojowych.

W wywiadzie z dr Ianem Borgiem, maltańskim sekretarzem parlamentarnym ds. prezydencji w UE w 2017 r. oraz funduszy unijnych,

rozmawiamy o tym, jak przebiega przewodnictwo Malty w UE i co kraj ten zyskał dzięki wsparciu polityki spójności.

W numerze publikujemy też artykuł na temat nowej udoskonalonej metody sporządzania wyceny dla dużych projektów, a oprócz tego pokażemy, jak Polska w pełni wykorzystuje wszystkie możliwości finansowania UE.

Dział „Waszym zdaniem” poświęcony jest materiałom z Danii, Estonii i Łotwy, a prezentacja zdjęć przedstawia projekt obejmujący trzy regiony Belgii.

Życzę Państwu przyjemnej lektury.

AGNÈS MONFRET

Dyrektor Działu ds. Komunikacji, Dyrekcja Generalna ds.
Polityki Regionalnej i Miejskiej Komisji Europejskiej

WSTĘP

Dziesięć lat temu obywatele Rumunii i Bułgarii zdecydowali o dołączeniu do projektu, który ponownie zjednoczył kontynent — projektu równości i solidarności. Pokładali swoje nadzieje w Europie, i Europa ich nie zawiodła. Dziś Rumunia i Bułgaria są bezpieczniejsze i rozwijają się lepiej, niż kiedykolwiek wcześniej.

Rumunia, Bułgaria i inne państwa członkowskie z Europy Środkowej przedstawiły ostatnio w Warszawie w Polsce oświadczenie, w którym doceniły rolę, jaką polityka spójności odgrywa w integracji europejskiej. Przekaz ten rozbrzmiewa w całej Europie, uwidaczniając oczywisty fakt: polityka spójności to najmocniejszy filar UE chroniący ją przed rozdrobnieniem w niebezpiecznym świecie.

Nie ulegajmy jednak złudzeniom i nie spoczywajmy na laurach. W naszej bezpiecznej unijnej przystani, z dala od zakrętów historii, nasz los może się odwrócić. Musimy więc strzec tego, co mamy. Świątując 60-tą rocznicę podpisania traktatu rzymskiego, musimy godnie zastąpić ojców założycieli, złapać wiatr w żagle i pokierować europejski projekt naprzód. W obliczu coraz to nowych wyzwań powinniśmy pozostać solidarni, jeśli mamy zdusić w zarodku wszelkie przejawy zła.

Pamiętajmy, że solidarność jest najważniejszym budulcem naszej Unii. Do miejsca, w którym jesteśmy obecnie, czyli sześć dekad po podpisaniu traktatu rzymskiego, dotarliśmy nie poprzez stawianie czoła wszelkim przeciwnościom pojedynczo, ale dzięki łączeniu sił. Najlepszym tego przykładem jest polityka spójności. Jest ona najsilniejszym, najlepiej widocznym wyrazem europejskiej solidarności i stanowi najważniejszą unijną strategię inwestycyjną służącą poprawie życia obywateli UE.

W 2017 r. świętujemy rocznicę, a zarazem spoglądamy w przyszłość. Jest to rok oceny, nie dotyczącej jednakże tego, czy polityka spójności działa, ponieważ to już dobrze wiemy, ale tego, jak jeszcze poprawić naszą politykę i jak upewnić się, że udostępniamy ludziom w całej Europie najlepsze z zasobów, którymi dysponujemy.

I będziemy kontynuować tę pracę, ponieważ chcemy, żeby ta historia, która zaczęła się 60 lat temu, a która objęła Rzym, Bukareszt, Sofię i wiele innych miejsc, trwała dalej. Europie potrzeba bowiem więcej Europy, a to oznacza więcej spójności. Nadszedł już czas, aby uznać ten fakt, jak również fakt zakorzenienia polityki spójności w projekcie europejskim. ■

CORINA CREȚU

Europejska komisarz ds. polityki regionalnej

Malta: niewielkie państwo członkowskie z wielkimi ambicjami

Dr Ian Borg, sekretarz parlamentarny ds. prezydencji UE w 2017 roku oraz funduszy unijnych, wyjaśnia wpływ prezydencji Rady i polityki spójności na Malte oraz jej obywateli.

^ Odnowiona niedawno Cytadela na wyspie Gozo dominująca na linii horyzontu.

W pierwszej połowie 2017 r. kraj ten po raz pierwszy od akcesji w 2004 r. obejmie prezydencję Rady UE. Jakie jest podejście Malty do tej funkcji będącej źródłem różnego rodzaju możliwości?

Sprawowanie rotacyjnej prezydencji w Radzie daje Malcie okazję do pokazania, jak w ciągu tych sześciu miesięcy możemy wnieść swój namacalny wkład w realizację projektu europejskiego, zwłaszcza w czasie, gdy UE musi stawić czoła niemałym wyzwaniom w swojej 60-letniej historii. W trakcie naszej prezydencji Malta, we współpracy ze wszystkimi państwami członkowskimi, ma okazję posunąć realizację programu UE naprzód. Naszym celem jest zapewnienie wartości dodanej dla Europejczyków poprzez wskazanie korzyści, jakie czerpią nasi obywatele z uczestnictwa w tym projekcie.

Jakie wyzwania stawia prezydencja przed tak małym krajem, jakim jest Malta, i jak wpłynęły one na uszeregowanie priorytetów związanych z tą rolą?

Będąc małym państwem członkowskim, Malta stoi przed wyzwaniami wynikającymi z niewielkich rozmiarów administracji. Jest to jednak również nasza zaleta, ponieważ maltańska administracja może pracować nad wieloma pakietami działań, poprawiając tym samym synergię pomiędzy różnymi obszarami polityki. Ustanawiając priorytety maltańskiej prezydencji, zidentyfikowaliśmy obszary o decydującym znaczeniu, na których koncentruje się przywództwo w Radzie UE, a mianowicie:

- Migracja i azyl: Malta jest krajem usytuowanym na linii frontu z uwagi na bliskość Libii. Nasze cele w tym obszarze obejmują posunięcie naprzód reformy wspólnego europejskiego systemu azylowego (WESA) (w tym rozporządzenia dublińskiego i przekształcenia Europejskiego Urzędu Wsparcia w dziedzinie Azylu w pełnoprawną agencję), aby zapewnić równiejszy podział odpowiedzialności między państwa członkowskie oraz zagwarantować, że kwestia ta pozostanie najważniejszym punktem agendy politycznej.
- Wzmocnienie jednolitego rynku UE: w kontekście obszaru wolnego handlu, uznawanego przez wielu za największą wartość UE, na liście priorytetów Malta stawia ostateczne wycofanie opłat za roaming przy połączeniach z telefonów komórkowych oraz likwidację barier cyfrowych, które uniemożliwiają niektórym obywatelom UE zakup towarów i usług od innych krajów UE, czyli praktyk określanych jako blokowanie geograficzne.
- Włączenie społeczne: koncentrujemy się na zagwarantowaniu równego traktowania kobiet we wszystkich obszarach życia społecznego, zwłaszcza na rynku pracy, a także na nasileniu działań na rzecz zwalczania przemocy ze względu na płeć.
- Wspieranie rozwoju w obszarach takich jak turystyka morska i fracht morski: Priorytetem Malty w tym obszarze jest zapewnienie zrównoważonego i efektywnego zarządzania naszymi obszarami morskimi.

Jak doświadczenia Malty związane z kryzysem migracyjnym kształtują działania Europy?

Malta ma jeden z najwyższych na świecie wskaźników ochrony na mieszkańca, więc naciskając na reformę WESA w celu bardziej sprawiedliwego rozdziału odpowiedzialności pomiędzy państwa członkowskie, robimy to z punktu widzenia państwa członkowskiego, które pomimo swojego rozmiaru jest gotowe odegrać czynną rolę w rozwiązaniu tego problemu.

Według Eurobarometru Maltańscy obecnie bardzo pozytywnie postrzegają korzyści płynące z członkostwa w UE. Jaki wpływ na to miała polityka spójności?

Eurobarometr pokazuje, że obywatele Malty nie tylko mają świadomość projektów finansowanych przez UE, ale 89% z nich również dostrzega pozytywny wpływ tych projektów na ich życie. Politykę spójności UE można uznać za najważniejsze narzędzie sprzyjające „pozytywnemu postrzeganiu” członkostwa, ponieważ jest ona najbardziej jawnym i widocznym wyrazem solidarności UE.

Godne uwagi przykłady obejmują inwestycje w sektor opieki zdrowotnej, takie jak utworzenie Maltańskiego Centrum Onkologii, które dysponuje zaawansowaną infrastrukturą do leczenia nowotworów w kompleksowym obiekcie medycznym, oferującym łóżka do szpitalnego leczenia pacjentów, leczenie „jednego dnia”, oddziały leczenia ambulatoryjnego oraz jednostkę opieki paliatywnej, a także pomieszczenia do świadczenia usług psychologicznych pacjentom i ich opiekunom.

Pozostałe inwestycje dotyczą sektora edukacji. Są to projekty realizowane w Maltańskim Kolegium Sztuki, Nauki i Technologii (MCAST) oraz na Uniwersytecie Maltańskim (UoM), obejmujące między innymi budowę i wykończenie różnych instytutów i wyposażenie laboratoriów, gdzie zarówno wykładowcy, jak i studenci mogą lepiej korzystać z zajęć edukacyjnych i zdobywać praktyczne doświadczenia. Dzięki tej inwestycji powstało więcej jednostek badawczych w dziedzinach takich jak inżynieria, chemia, biologia, technologie informacyjne i komunikacyjne oraz badania i rozwój.

Przeprowadzono również przegląd programów nauczania i zaktualizowano je tak, aby odzwierciedlały bieżące potrzeby rynkowe. Przyznano ponadto znaczącą liczbę stypendiów podyplomowych na szczeblu magisterskim i doktorskim w obszarze priorytetów krajowych za pośrednictwem programów Strategic Educational Pathway Scholarships (STEPS) i MASTERIT. Z drugiej strony program „Gwarancja dla młodzieży” zapewnił niekształcącym się, niepracu-

jącym ani nieszkolącym się młodym ludziom (NEET) poniżej 25 roku życia dostęp do rynku pracy albo do edukacji dzięki wsparciu poprzez szkolenia, propozycje pracy i wsparcie osobiste. W ostatecznym rozrachunku obniży to zagrożenie wykluczeniem społecznym i ubóstwem. Innego rodzaju stypendia i programy szkoleniowe zaoferowano pracownikom sektora publicznego, aby poprawić jego wydajność i skuteczność poprzez poprawę umiejętności związanych z lepszym zarządzaniem i administrowaniem środkami wsparcia.

Sektor ochrony środowiska skorzystał na działaniach dotyczących przetwarzania odpadów i oczyszczania ścieków, rekultywacji i renaturalizacji zamkniętych składowisk, krajowego projektu ochrony przeciwpowodziowej oraz zmian klimatu, zwłaszcza poprzez inwestycje w energię nieodnawialną.

Czy może pan podać przykłady wsparcia polityki spójności w poprawie konkurencyjności maltańskich przedsiębiorstw i tworzeniu miejsc pracy? Jaką rolę w tym procesie odegrały instrumenty finansowe?

MŚP, a zwłaszcza mikroprzedsiębiorstwa, na Malcie stanowią kręgosłup tutejszej gospodarki. MŚP stanowią 99,8% łącznej liczby maltańskich przedsiębiorstw i zatrudniają ponad 80% krajowej siły roboczej. Mimo to MŚP na Malcie finansowały swoją działalność, zaciągając kredyty hipoteczne pod zastaw swoich nieruchomości. Taki sposób działania poważnie hamował innowacyjność i rozwój, bo ograniczał zdolność finansowania, zwłaszcza że maltańskie banki znane były z surowych zasad dotyczących zabezpieczeń, okresu spłaty czy wkładu własnego wymaganego od MŚP, których przepływy gotówkowe często uznawano za niewystarczające, aby mogły pozwolić na solidne finansowanie.

Dlatego też wsparcie dla MŚP było jednym z najważniejszych aspektów w okresie programowania 2007–2013. W okresie tym, oprócz programów dotyczących szkoleń i zdolności do zatrudnienia, przeprowadzono również inne, ukierunkowane na wspomaganie rozwoju i inwestycji. Malta wdrożyła również instrument JEREMIE (Wspólne europejskie zasoby dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw). Ten instrument inżynierii finansowej, jako pierwsze tego rodzaju narzędzie wspomaganie przez fundusze strukturalne na Malcie, okazał się być bardzo udanym elementem pakietu zachęt dostępnych w ramach funduszy strukturalnych dla MŚP. Dzięki temu drugiemu narzędziu inwestycje MŚP opiewające na ponad 100 mln EUR zostały zrealizowane dzięki 12 mln EUR z funduszy strukturalnych przeznaczonych na ten właśnie instrument finansowy, z czego skorzystało ponad 650 MŚP, przeprowadzając 761 inwestycji.

^ *Esplora, maltańskie Interaktywne Centrum Nauki zapewniające nieformalne warunki edukacyjne dla odkryć naukowych.*

^ *Laboratorium badawcze na Uniwersytecie Maltańskim, zapewniające właściwe warunki nauczania i prowadzenia badań.*

Jakie są inne ważne osiągnięcia okresu programowania 2007–13 na Malcie?

Łączna kwota przydzielona w ramach finansowania polityki spójności na okres 2007–2013 wyniosła 855 mln EUR. Od początku tego okresu inwestycje EFRR i EFS pomogły Malcie utworzyć ponad 1400 miejsc pracy. W rzeczywistości na początku okresu programowania wskaźnik zatrudnienia (w grupie osób między 20 a 64 rokiem życia) na Malcie wynosił 58,6%, czyli o 11,2 punktu procentowego mniej niż w UE-28. Rozbieżność między tymi wskaźnikami zmniejszyła się znacząco: wskaźnik zatrudnienia na Malcie w 2015 r. wyniósł 67,8%, a więc blisko wartości 70,1% odnotowanej w UE-28. Było to częściowo wynikiem wzrostu możliwości zatrudnienia, również generowanych dzięki wykorzystaniu funduszy UE. Malta jest również bliska osiągnięcia swojego celu zatrudnienia, który po weryfikacji został podniesiony z 62,9% do 70% do roku 2020. Poczyniła też duże postępy, jeśli chodzi o zalecenia Rady dla poszczególnych krajów dotyczące zwiększenia niskiego wskaźnika aktywności zawodowej, zwłaszcza w przypadku kobiet i starszych pracowników. Faktycznie, wskaźnik aktywności zawodowej kobiet, chociaż jest niższy niż w UE-28, wzrósł z 37,7% w 2007 r. do 53,6% w 2015 r. Co więcej, wskaźnik zatrudnienia wśród osób starszych (między 55 a 64 rokiem życia) również zwiększył się z 29,5% w 2007 r. do 40,3% w 2015 r.¹

Przyczyniły się do tego inwestycje w edukację, szkolenia i umiejętności, finansowane przez EFRR i EFS, a także postępy poczynione w kierunku osiągnięcia celów edukacyjnych. Odsetek studentów szkolnictwa wyższego rósł równomiernie, a liczba osób wcześniej kończących edukację spadła. Wzrost liczby osób decydujących się na dalsze kształcenie i studia wyższe rosł średnio o 5,4% rocznie (2007–2015).

Zastrzyk funduszy poprzez programy operacyjne zasilł również szereg obszarów gospodarczych, w tym obszar badań i rozwoju, gdzie docelową kwotę wydatków osiągnięto przed rokiem 2015. Jeśli chodzi o odsetek zasobów ludzkich zaangażowanych w obszarze nauki i techniki, w 2015 r. wynosił on na Malcie 38,6% ludności aktywnej zawodowo, w porównaniu do 45,2% dla UE. Chociaż wskaźnik ten jest niższy niż średnia unijna, to jednak rośnie równomiernie: od 2007 r. jego wartość wzrosła o 6,8 punktów procentowych.

Promowanie zrównoważonej turystyki przyczyniło się do większych wydatków i wzrostu zatrudnienia w tym sektorze. Podjęto działania, aby zwiększyć atrakcyjność Malty i zachęcić turystów do powtórnych odwiedzin. Oś priorytetowa 2 Programu Operacyjnego I miała na celu promowanie zrównoważonej turystyki poprzez jej modernizację, poprawę konkurencyjności tego sektora oraz promowanie Wysp Maltańskich jako doskonałego, zróżnicowanego kierunku turystycznego oferującego więcej niż niszowy segment turystyki plażowej.

Program Operacyjny I odegrał również ważną rolę w zwalczaniu zmian klimatu i efektywnym gospodarowaniu zasobami. Ponadto wniósł również wkład w realizację celów Malty dotyczących zmniejszenia emisji CO₂, efektywności energetycznej i wzrostu produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Nasz kraj przeszedł długą drogę, od wskaźnika na minimalnym poziomie zarejestrowanego w 2009 r. do 4,7% w roku 2014.

Podsumowując, mogę potwierdzić, że udostępnienie funduszy za pośrednictwem Programu Operacyjnego I przyczyniło się do poprawy sytuacji w wielu obszarach gospodarczych. Zobowiązanie rządu Malty do maksymalizacji wykorzystania funduszy UE, przy 100% absorpcji przyznanych środków, przyniosło wymierne wyniki gospodarcze, dające korzyści zarówno Maltańczykom, jak i Europejczykom.

¹ *Statystyka dotycząca dalszego kształcenia i szkolnictwa wyższego w latach 2014–2015.*

Jakie wnioski możemy wnieść na przyszłość, a konkretnie – jak pan postrzega związek między polityką spójności a najważniejszymi kwestiami zajmującymi obecnie obywateli?

Wdrożenie polityki spójności spowodowało ogólny wzrost jakości życia obywateli. Biorąc jednak pod uwagę wyzwania, przed jakimi stoi UE, polityka ta będzie poddana dogłębnej analizie i w dalszym ciągu będzie musiała dowodzić swojej wydajności i skuteczności. Ważne jest więc zwiększenie zdolności reagowania polityki spójności na zmiany potrzeb lokalnych, które różnią się pomiędzy państwami członkowskimi, ale jednocześnie ma ona służyć osiągnięciu dualnej wizji ponownego zjednoczenia UE oraz celów na poziomie unijnym.

W jakim kierunku rozwiną się według pana priorytety polityki spójności i mechanizmy realizacji po roku 2020?

Pomimo namacalnych, pozytywnych wyników programów z poprzedniego okresu programowania, zaznaczonych w sporządzonym przez Komisję sprawozdaniu z oceny ex post, a także wysiłków na rzecz udoskonalenia ram dla bieżącego okresu programowania, które są oczywiste, Malta dostrzega dalsze możliwości poprawy polityki spójności, tak aby mogła ona reagować na dynamikę krajobrazu społecznego i gospodarczego naszych regionów i obszarów. Ważne jest, aby rozpoznać konkretne potrzeby charakterystyczne dla poszczególnych obszarów i ram instytucjonalnych. Ramy muszą również być wystarczająco elastyczne, aby mogły wspierać inicjatywy działań w reakcji na zmieniające się potrzeby na szczeblu regionalnym, krajowym i unijnym.

Mechanizm realizacji powinien bardziej koncentrować się na uproszczeniu i właśnie to jest kwestią priorytetową programu działań Komisji. Mamy dane świadczące o zwiększeniu nakładu pracy przy wdrażaniu europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, a nie można narażać systemu finansowania UE na ryzyko powiązania go z poczuciem ciężaru, złożoności i biurokracji.

Priorytetem pozostaje nacisk na wyniki i wydajność. Ogólnie rzecz biorąc, wskaźniki zostały udoskonalone i powinny pomóc w sporządzeniu oceny, jednak wciąż pozostaje wiele kwestii wymagających poprawy. Rezerwa wykonawcza zostaje skierowana raczej na bezpośrednie wyniki niż bardziej odległe rezultaty, przede wszystkim z uwagi na długi czas potrzebny do tego, aby rezultaty się zmaterializowały.

Jakie są priorytety maltańskiej prezydencji w dziedzinie polityki spójności i jak zamierzają je państwo realizować?

Maltańska prezydencja zbiegnie się z pierwszymi ogólnymi dyskusjami na temat przyszłości polityki spójności po 2020 r. Nasze dwa główne cele dotyczące polityki spójności obejmują dalsze prace nad zbiorczym wnioskiem ustawodawczym oraz koncentrację na debacie politycznej dotyczącej tego, jak sprawić, aby rezultaty polityki spójności były lepiej widoczne dla obywateli. Pod tym względem za priorytet maltańskiej prezydencji uznajemy spodziewane zmiany legislacyjne rozporządzeń dotyczących polityki spójności wynikające z rewizji wieloletnich ram finansowych, a ponadto wysiłki ukierunkowane na uproszczenie polityki ogólnej. W tym kontekście prezydencja Malty dążyć będzie do przeprowadzenia oceny prac grupy wysokiego szczebla ds. uproszczenia, w odniesieniu zarówno do wyników posiedzenia w listopadzie 2016 r., dotyczącego audytu i programu działań po 2020 r., jak i kolejnych posiedzeń na początku 2017 r. dotyczących okresu po 2020 r. ■

WIĘCEJ INFORMACJI

<https://eufunds.gov.mt/en/Information/Pages/EU-funds-for-Malta-2014-2020.aspx>

^ Interaktywne gry dla dzieci, które przekształcają naukę w zabawę.

^ Nowy sprzęt inżynierii biomedycznej na Uniwersytecie Maltańskim umożliwiający praktyczne podejście do uczenia się.

^ Instytut Nauk Stosowanych: najnowsza zdobycz kampusu Maltańskiego Kolegium Sztuki, Nauki i Technologii.

10. ROCZNICA

Bułgaria korzysta z owoców członkostwa w UE

W tym roku Bułgaria świętuje dziesiątą rocznicę obecności w UE. Panorama sprawdza, jak bycie częścią Unii wpłynęło na ten kraj i jego obywateli.

Jaki kraj dał światu cyrylicę, którą posługuje się dziś ponad 250 milionów ludzi? W jakim kraju znajduje się najstarszy na świecie złoty skarb z ok. 4000 r. p.n.e.? Jaki kraj produkuje 85% światowego olejku różanego, niezwykle ważnego elementu produkcji perfum? Tak, zgadza się — to Bułgaria, dumny członek UE od ponad 10 lat!

Leżąca przy południowo-wschodniej granicy UE Bułgaria może się pochwalić zarówno majestatycznymi górami, jak i żyznymi glebami, rozległymi dorzeczami, naturalnymi kąpieliskami termalnymi, bogatą różnorodnością biologiczną oraz linią brzegową o długości 400 km.

Dziesięć lat temu przyroda Bułgarii była równie piękna, co dzisiaj. Nie da się tego jednak powiedzieć o gospodarce i społeczeństwie tego kraju. Kwestie takie jak ubóstwo, wykluczenie społeczne i nierówności w dochodach często pobrzmiwały w wypowiedziach krytyków przed przystąpieniem Bułgarii do UE.

Wydaje się, że to było zaledwie wczoraj, a przecież obchodzimy już 10-lecie akcesji Bułgarii, która w tym czasie zrobiła duże postępy. Obywatele tego kraju mogą teraz w pełni korzystać ze swobody podróżowania, osiedlania się, studiowania i pracy w całej UE.

Oficjalne dane liczbowe wyraźnie wskazują na pozytywny wpływ na społeczeństwo i gospodarkę. Według danych Eurostatu w ciągu ostatniej dekady PKB wzrosło z 28,7 mld EUR do 45 mld EUR w 2016 r. Podniósł się również poziom dochodów, w tym minimalne i średnie wynagrodzenie, powodując większe

zadowolenie wśród obywateli: dane Eurobarometru pokazują, że w 2007 r. zadowolonych z życia było 36% Bułgarów, natomiast obecnie odsetek ten stanowi ponad połowę (51%).

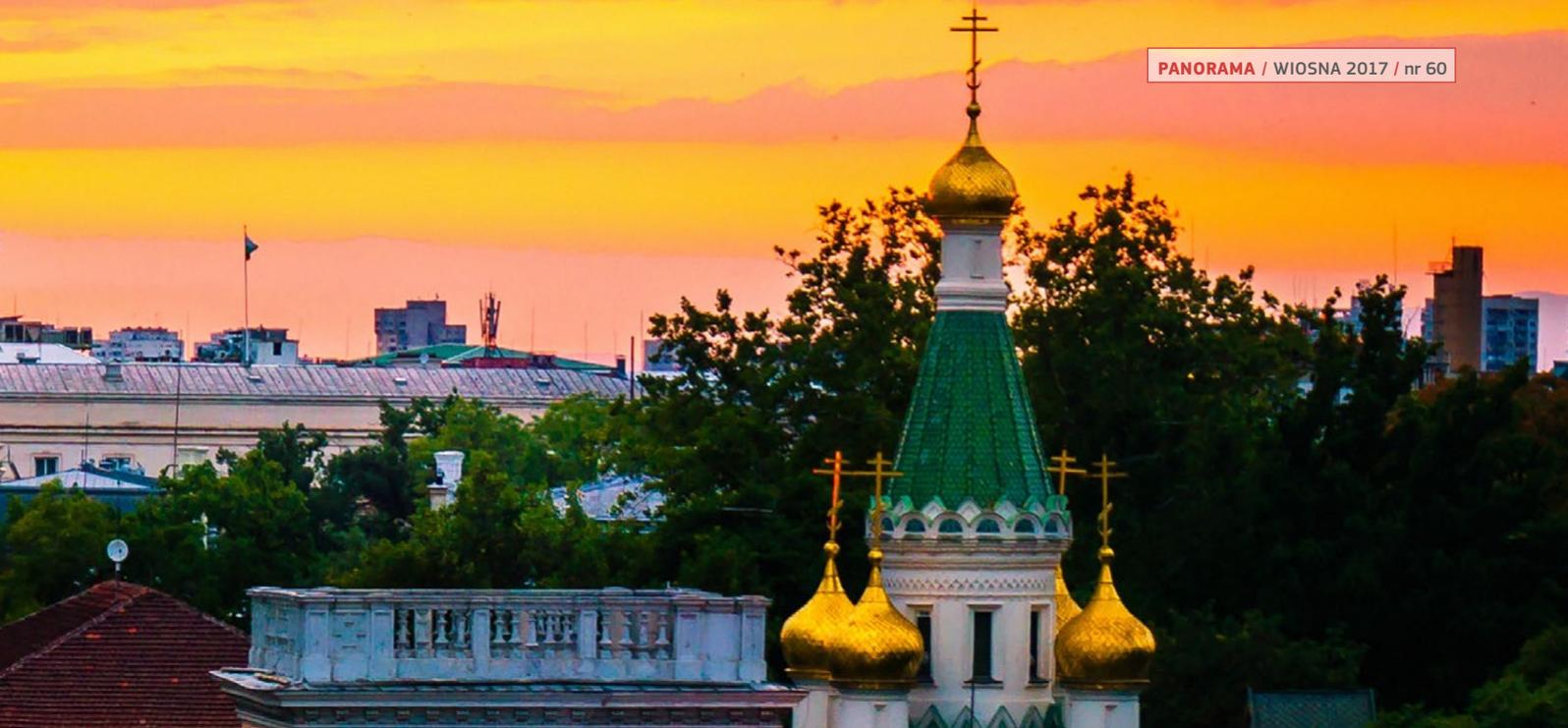
Na drodze ku spójności

Od pierwszego roku w UE finansowanie w ramach polityki spójności pozwoliło Bułgarii modernizować swoją infrastrukturę i podnosić jakość życia obywateli.

W dziedzinie transportu udało się to poprzez rozbudowę metra w Sofii, ukończenie autostrad Trakia i Maritsa, modernizację sieci kolejowych i uruchomienie zrównoważonego systemu transportu miejskiego w siedmiu największych miastach Bułgarii, dzięki czemu podróżowanie po obszarach miejskich i po całym kraju stało się bezpieczniejsze, bardziej ekologiczne i szybsze.

W dziedzinie usług w zakresie ochrony środowiska 1,3 mln ludzi uzyskało dostęp do bardziej wydajnych systemów gospodarowania odpadami, a kolejnych 300 000 osób może korzystać z nowoczesnych usług uzdatniania i dostaw wody, a wszystkie te czynniki składają się na czystsze i zdrowsze środowisko dla obywateli. Inwestycje te mają również istotne znaczenie społeczne. Dzieci szczególnie narażone na zagrożenia i dzieci o specjalnych potrzebach zostały wyjęte spod pieczy siermiężnych instytucji państwowych, a następnie na nowo zintegrowane ze społeczeństwem dzięki utworzeniu nowych, rodzinnych ośrodków.

Poprawiła się konkurencyjność gospodarcza, podobnie jak otoczenie biznesowe, zwłaszcza dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Proces ten w dużej mierze przeprowadzono dzięki unijnej inicjatywie o nazwie Wspólne europejskie zasoby

dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (JEREMIE), która uruchomiła portfel kredytowy i inwestycje kapitałowe o wartości 900 mln EUR, stanowiące wsparcie dla 7500 MŚP.

Jednocześnie wspierane przez Unię fundusze kapitału zaangażowanego Eleven i LAUNCHub pomogły 180 innowacyjnym start-upom, które przyczyniły się do utworzenia ponad 600 nowych miejsc pracy w priorytetowych sektorach, jak technologie informacyjne i komunikacyjne, e-zdrowie i inżynieria. Przyczyniło się to do uznania Bułgarii na arenie międzynarodowej za konkurencyjny ośrodek technologii informacyjnych i komunikacyjnych, który od wstąpienia tego kraju do Unii w 2007 r. przyciąga miliardy euro bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Faktycznie, obecnie Bułgaria stała się jednym z najatrakcyjniejszych kierunków dla inwestycji z udziałem kapitału podwyższonego ryzyka. Sofia jest dziś jedną z najwyżej ocenianych stolic europejskich pod względem start-upów korzystających z kapitału podwyższonego ryzyka.

W okresie 2007–2013 Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Fundusz Spójności zainwestowały w Bułgarię 5,4 mld EUR, czyli kwotę odpowiadającą ponad 2% PKB i około 39% wydatków kapitałowych rządu. W 2015 r. oszacowano, że wsparcie to przyniosło około 4% dodatkowego PKB. Inwestycje te pozwoliły również przetrwać destrukcyjne skutki globalnego kryzysu gospodarczego, co umożliwiło podwyższenie wskaźnika zatrudnienia o 3,6% między rokiem 2014 a 2015.

Kolejne kroki

Bułgaria potrzebowała czasu i wsparcia, aby dostosować się do sposobu funkcjonowania polityki spójności w celu wdrożenia inwestycji finansowanych ze środków UE w sposób wydajny. Kraj ten odniósł korzyści z prac grupy zadaniowej ds. lepszego wdra-

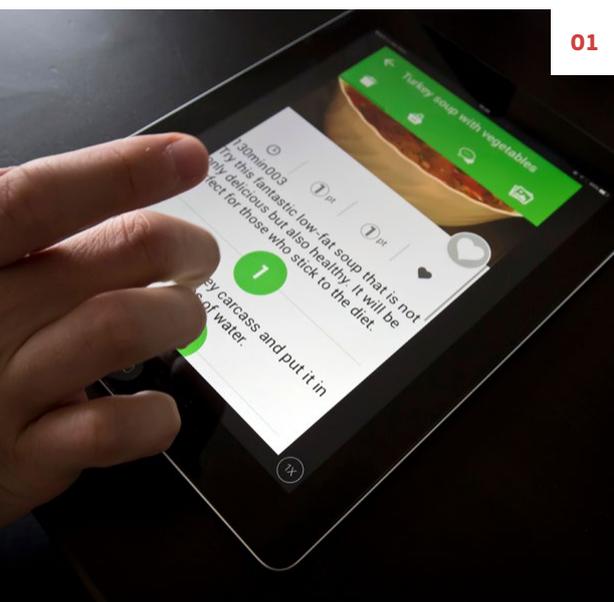
żania, utworzonej przez panią komisarz ds. polityki regionalnej Corinę Crețu w 2014 r. Wciąż jeszcze otrzymuje ukierunkowaną pomoc dla struktur administracji krajowej oraz wsparcie partnerskie, co przyspieszyło i poprawiło sposób planowania i wdrażania projektów UE, przynosząc doskonałe efekty.

Niewątpliwie jednak proces dążenia do spójności w Bułgarii jest jeszcze daleki od zakończenia. Kraj ten w dalszym ciągu potrzebuje stałego wsparcia w najważniejszych sektorach, takich jak środowisko, rozwój regionalny, infrastruktura transportowa, konkurencyjność, innowacje, mobilność pracowników i włączenie społeczne. Oprócz wkładu finansowego, polityka spójności jest również istotnym motorem reform w Bułgarii. Jej rola będzie się dalej powiększać w okresie 2014–2020, zwłaszcza w dziedzinie zamówień publicznych, ochrony środowiska oraz badań i innowacji.

Te zmiany strukturalne, wraz z większym naciskiem na wyniki i wpływ finansowania, leżą u podstaw zwiększenia korzyści płynących ze wsparcia polityki spójności dla obywateli Bułgarii w nadchodzących latach. Bułgaria otrzyma za pośrednictwem 10 nowych programów wsparcie w wysokości prawie 10 mld EUR w ramach pięciu europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych. W połączeniu z wkładem krajowym posłuży to do stworzenia solidnych podstaw dla inwestycji w tworzenie miejsc pracy i rozwój, stymulowanie badań oraz budowę otoczenia biznesowego przyjaznego dla innowacji, przy jednoczesnej poprawie włączenia społecznego i ochronie przepięknej bułgarskiej przyrody. ■

WIĘCEJ INFORMACJI

http://ec.europa.eu/regional_policy/pl/atlas/bulgaria/
<http://2020.efunds.bg/en>

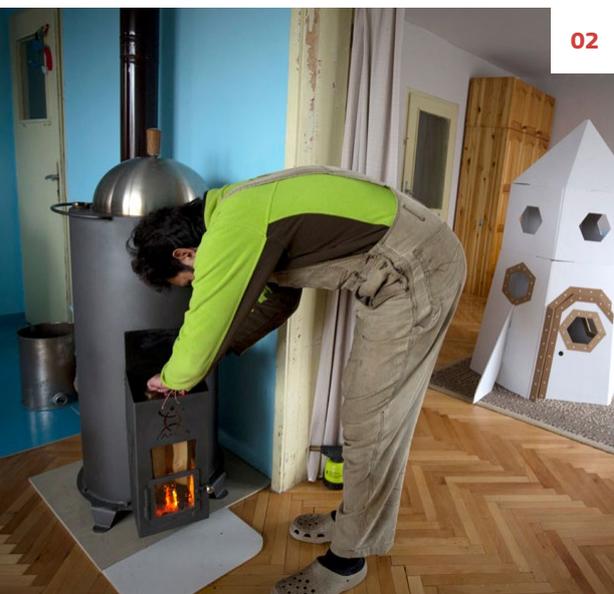

01 KAŻDY POMYSŁ POTRZEBUJE ODROBINY WSPARCIA

Eleven i LAUNCHub to dwa bułgarskie fundusze inwestycyjne założone w 2012 roku, aby wspierać start-upy i nowe pomysły. Ich głównym celem jest wyszukiwanie, wspieranie i szkolenie młodych przedsiębiorców z innowacyjnymi pomysłami, głównie w dziedzinie IT. Dysponują one kwotą inwestycji do 300 000 EUR na projekt.

Oba fundusze uzyskały pomoc z UE o wartości ponad 21 mln EUR w ramach inicjatywy JEREMIE, stworzonej wspólnie przez Komisję i Europejski Fundusz Inwestycyjny, służącej promowaniu korzystania z instrumentów finansowych w celu poprawy dostępu do finansowania dla MŚP za pośrednictwem europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.

Wiele projektów osiągnęło znaczący sukces finansowy i międzynarodowy. Przykładem może być bułgarski projekt **Rocket Heater Gamera**, czyli ogrzewacz na paliwo stałe o wydajności dziewięciokrotnie przekraczającej wydajność konkurencyjnych urządzeń na rynku, generujący znacznie niższe koszty i znacznie mniej odpadów.

Appzio to z kolei bułgarsko-fiński projekt obejmujący aplikację mobilną, za pomocą której użytkownicy mogą łatwo stworzyć swoją własną aplikację, stosownie do indywidualnych potrzeb.

CoKitchen to koncepcja wspólnej przestrzeni roboczej do gotowania, czyli projekt dający przedsiębiorcom z branży gastronomicznej możliwość zaoszczędzenia na czynszu i kosztach wyposażenia kuchni oraz uniknięcia typowych przeszkód związanych z otwarciem restauracji.

Ciesząc się dużym sukcesem międzynarodowym, zwłaszcza na rynku amerykańskim, projekt **iGreet** oferuje zaawansowane technologicznie karty papierowe, które po zeskanowaniu przez odbiorcę ożywają na ekranie.

To zaledwie cztery z ponad 110 projektów, które już skorzystały ze środków obu funduszy. **LAUNCHub i Eleven** przyczyniły się do rozwoju całego ekosystemu przedsiębiorczości w tym regionie, ponieważ inwestują również w zagraniczne start-upy, które zakładają swoje przedsiębiorstwa w Bułgarii. Fundusze te, mające kluczowe znaczenie dla powodzenia nowych projektów, koncentrują się na doskonałym pomysle, wprowadzanym w życie przez niewielkie, wyznaczone w tym celu zespoły.

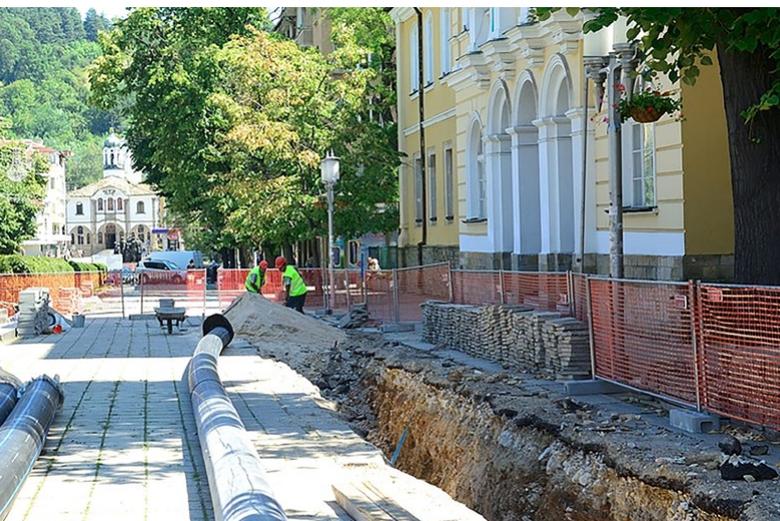
Dzięki wsparciu UE Bułgaria uznawana jest za atrakcyjny kierunek dla przedsiębiorstw start-upowych z całego świata. Jest w ten sposób przedstawiana między innymi przez wiodące media ekonomiczne i finansowe, takie jak *Financial Times* czy *Forbes Magazine*.

<http://www.11.me/about/>
<http://www.launchub.vc/>

- 01 Dyrektor generalny Branimir Paraszkewow z Appzio pokazuje, jak działa jego aplikacja.
- 02 Żiwkow Stefanow, dokładający paliwo do ogrzewacza Rocket Heater Gamera u siebie w domu.
- 03 Kucharz Dobrin Atanasow i Stanka Dimczewa przygotowujący potrawy w CoKitchen.

GABROWO: JAK POWSTAJĄ „ZIELONE MIASTA”

Znane niegdyś ze złośliwego poczucia humoru swoich mieszkańców, pięknej przyrody oraz przemysłu tekstylnego, dywanowego i ubraniowego Gabrowo, miasto zlokalizowane w centrum Bułgarii, zyskało w ostatnich latach nową reputację, otrzymując krajowe nagrody dla „Najbardziej zielonego miasta” i „Najlepszego miasta do życia”.

W rzeczywistości Gabrowo i jego obywatele odnieśli korzyści z jednego z największych projektów środowiskowych, jakie widziała Bułgaria. Dzięki współfinansowaniu z Funduszu Spójności na poziomie 85% Gabrowo i jego aglomeracja mają całkowicie odnowiony system dostaw wody pitnej, jak również infrastrukturę odprowadzania i oczyszczania ścieków.

Z projektu korzystają bezpośrednio 63 000 mieszkańców z całego obszaru miejskiego, gdzie jakość życia wzrosła dzięki lepszemu dostępowi do wody pitnej i usług oczyszczania ścieków. To z kolei pomogło obniżyć różnego rodzaju zagrożenia zdrowotne dla społeczności, przy jednoczesnej poprawie stanu środowiska. Zanieczyszczenia substancjami organicznymi i biogennymi uwalniane do odbiornika wodnego uległy zasadniczej redukcji, co poprawiło jakość wody zarówno Jantry, jak i Dunaju.

Oprócz tego projekt pozwolił na utworzenie ponad 400 nowych miejsc pracy i przyciągnął ważnych inwestorów, generując dodatkowe dochody dla miasta obwodu i jego obywateli. Przykład Gabrowa pokazuje, jak można tworzyć zielone miasta w całej UE przy wsparciu polityki spójności, a także jakie korzyści dla gospodarki niosą projekty przyjazne środowisku.

„Dzięki uczestnictwu w Procedurze „Usługi kwalifikacyjne i promocja zatrudnienia” w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich zdobyłem nową wiedzę i umiejętności, które pomogły mi podnieść kwalifikacje zawodowe. Jestem zadowolony z tych nowych umiejętności, bo dzięki nim mam większe szanse na rynku pracy. Przez długi czas byłem osobą bezrobotną, więc cieszę się z tego, że teraz dostaję od mojego obecnego pracodawcy regularne wynagrodzenie.

To świetnie, że mój pracodawca zdecydował się na udział w tej procedurze. Myślę, że Bułgarii potrzebne są tego rodzaju programy europejskie, które pomogą w rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw.”

Asan Smailow Isow
Instalator okien z PVC w firmie STOS BG Ltd., Kriczim

SOFIA: TRANSPORT, ŚRODOWISKO I GOSPODARKA ŁĄCZĄ SIĘ

01

01 Stacja Witosza.

02 Stacja Port Lotniczy.

Jeden z najważniejszych ostatnio projektów infrastrukturalnych w Bułgarii, sofijskie metro, pokonał wiele przeszkód o charakterze ekonomicznym, administracyjnym i archeologicznym, aby w końcu osiągnąć wspaniałe rezultaty i zapewnić korzyści ludności z obszaru metropolitarnej Sofii, liczącej 1,7 mln. Dwie pierwsze linie ukończono w ramach PO Transport 2007–2013, natomiast trzecia nitka, współfinansowana przez EFRR, jest obecnie na etapie budowy i powinna być gotowa przed rokiem 2020.

Każdy mieszkaniec Sofii jest wdzięczny i dumny z nowego metra i jego pięknie zaprojektowanych stacji. Metro, obsługujące 50 000 osób na godzinę, codziennie przewozi ponad pół miliona pasażerów. Bułgarska stolica czerpie z niego ogromne korzyści: od znacznej redukcji emisji CO₂, poprzez zmniejszenie czasu podróży, korków, liczby wypadków drogowych, zużycia paliwa i kosztów utrzymania infrastruktury transportowej, po oszczędności dla lokalnej gospodarki sięgające kwoty 20 mln EUR.

Co więcej, dwie pierwsze linie zostały ukończone i otwarte przed terminem, a ponadto niezwykle niskim kosztem. Sofijskie metro to jeden z najlepszych przykładów przyjaznych dla środowiska, nowoczesnych i opłacalnych ekonomicznie projektów wspieranych przez politykę spójności UE.

<http://europa.eu/!gU84kk>

02

“Reprezentuję innowacyjne bułgarskie przedsiębiorstwo z siedzibą w mieście Wraca, specjalizujące się w produkcji elektroniki i oświetlenia LED. Po ponad sześciu latach ciężkiej pracy i wdrażania projektów finansowanych ze środków UE zdołaliśmy znacząco rozwinąć naszą działalność. W pierwszym okresie programowania 2007–2013 poprawiliśmy efektywność energetyczną i organizację zarządzania produkcją. Wprowadziliśmy również know-how, które umożliwiło nam prawie 10% wzrost i utworzenie 15 nowych miejsc pracy.

W 2016 r. uruchomiliśmy nowy projekt w ramach Programu Operacyjnego Innowacje i Konkurencyjność (EFRR), aby udoskonalić procesy produkcyjne poprzez nabycie zaawansowanego technologicznie sprzętu. W ten sposób zamierzamy podnieść konkurencyjność przedsiębiorstwa i zapewnić jego zrównoważoną obecność na rynku krajowym i międzynarodowym.”

Inż. Diana Warganowa

Menedżer w firmie Intelligent Security Systems Ltd.

“*Dzięki finansowaniu w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 razem z rodziną stworzyliśmy przedsiębiorstwo uprawy lawendy w Dobrudży. Jakies siedem lat temu ja i mój mąż Stanimir postanowiliśmy spróbować sił w rolnictwie. Odebyliśmy niezbędne konsultacje i sprawdziliśmy różne możliwości uprawy roślin będących źródłem olejków eterycznych. Założyliśmy gospodarstwo w małej wsi Dobrudża niedaleko Pobedy. Dzięki projektowi w ciągu paru lat udało nam się zwiększyć uprawę lawendy do powierzchni 112 hektarów. Uczestniczyliśmy w szeregu seminariów organizowanych przez Krajową Służbę Doradztwa Rolniczego i przez kilka lat braliśmy udział w Bułgarskim Festiwalu Lawendy.*”

Nasze życie się zmieniło. Za pośrednictwem dotacji wzrosła wartość ekonomiczna naszego gospodarstwa, które stało się gospodarstwem rynkowym. Obecnie nasze plantacje lawendy znajdują się na obszarach rolniczych w pobliskich wsiach w obwodach Dobricz i Warna. Zaczęliśmy eksperymentować z uprawami innych roślin wydzielających olejki eteryczne – szałwią i melisą; założyliśmy też uprawę krwawnika na obszarze o powierzchni 20 hektarów. W ciągu ostatnich dwóch lat zbieraliśmy 700–800 kilogramów kwiatów lawendy na hektar, a żeby wytłoczyć 1 kilogram olejku eterycznego, potrzeba 50–60 kilogramów kwiatów.

W związku z wdrożonym w 2016 r. projektem uzyskaliśmy certyfikację rolnictwa ekologicznego, a w 2018 r. nasze gospodarstwo otrzyma oficjalny symbol czystej produkcji ekologicznej.”

Julia Penkova
Rolniczka

WIELKIE TYRNOWO NOWE SPOJRZENIE NA „MIASTO CARÓW”

Znane jako historyczna stolica drugiego państwa bułgarskiego i miasto carów (Carewec) w okresie średniowiecza, ze swoim dziedzictwem sztuki, malarstwa, literatury i architektury, będące stolicą obwodu Wielkie Tyrnowo przeszło w ostatnim czasie prawdziwą rewolucję. Wraz z miastem Burgas w 2013 r. wygrało głosowanie na „najlepsze miasto do mieszkania” w Bułgarii.

Ponieważ Wielkie Tyrnowo odwiedzają około 2 miliony osób rocznie, turystyka stanowi ważną część gospodarki miasta. Od 2007 r. w ramach unijnych programów operacyjnych wdrożono 26 projektów, które zasadniczo poprawiły jakość środowiska, infrastrukturę opieki zdrowotnej i zwiększyły ruch turystyczny w mieście. Działania takie jak odbudowa i przywrócenie zielonych obszarów rekreacyjnych, budowa chodników i dróg rowerowych, terenów sportowych i placów zabaw przyczyniły się do lepszej dostępności i jakości środowiska miejskiego dla wszystkich jego mieszkańców.

W związku z ukierunkowaniem na turystykę niektóre projekty umożliwiły zarówno mieszkańcom miasta, jak i turystom korzystanie z szeregu odrestaurowanych miejsc dziedzictwa kulturowego i historycznego, takich jak taras widokowy do obserwacji słynnego pokazu światła i dźwięku w twierdzy Carewec.

Inne projekty, jak „Przebudowa i renowacja infrastruktury ochrony zdrowia Kompleksowego Centrum Onkologii” miały bezpośredni wpływ na miejskie usługi służby zdrowia. Poprawie uległa wczesna diagnostyka nowotworów, jak również dostępność zaawansowanego technologicznie i wysoko wyspecjalizowanego leczenia dla ponad 250 000 mieszkańców Wielkiego Tyrnowa i jego aglomeracji. Biorąc pod uwagę bogatą historię, piękną architekturę, zmodernizowaną infrastrukturę i nowoczesne placówki opieki zdrowotnej, nie dziwi fakt, że to niewielkie miasto obwodowe stało się takim przyjaznym miejscem do mieszkania.

^ Budynek Centrum Wystawowego Flora w Burgas.

BURGAS DEMONSTRUJE SWOJE DZIEDZICTWO KULTUROWE

Burgas, drugie co do wielkości bułgarskie miasto na wybrzeżu Morza Czarnego i czwarte co do wielkości w kraju, przeszło etap szybkiego rozwoju i transformacji obejmujący od 2007 roku 37 projektów współfinansowanych w ramach polityki spójności, o łącznej wartości prawie 186 mln EUR.

W ramach Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (PORR) Burgas wdrożyło inicjatywę JESSICA obejmującą pięć różnych projektów. Jednym z nich było stworzenie „Stałego centrum wystawowego Flora” w Parku Nadmorskim w Burgas, z wielofunkcyjną halą, kawiarnią i miejscem zabaw dla dzieci, co przyczyniło się do poprawy potencjału rekreacyjnego i kulturowego miasta.

Duże miasta, aby się rozwijać, potrzebują nowoczesnego i wydajnego transportu publicznego. „Zintegrowany transport publiczny w projekcie Burgas” (PORR 2007–2013) wywarł ogromny wpływ na rosnącą liczebność mieszkańców miasta. Nowe, ekologiczne autobusy, system szybkiego przejazdu dla autobusów, zoptymalizowana sieć tras, nowy system biletowy i wprowadzenie pierwszego bułgarskiego systemu wypożyczania rowerów — to zaledwie niewielka część projektów, które przyczyniły się do uczynienia z Burgas „Najlepszego miasta do życia w Bułgarii” w latach 2012 i 2013.

Polityka spójności zapewniła również wsparcie dla ważnych projektów dotyczących dziedzictwa kulturowego miasta. Na Wyspie św. Anastazji niedaleko Burgas odnowiono i odbudowano większość najważniejszych obiektów dziedzictwa kulturowego. Odrestaurowano XIV-wieczne freski w znajdującym się na wyspie kościele i odnowiono obiekty mieszkalne, dzięki czemu powstało 140 nowych miejsc pracy.

W ostatecznym rozrachunku, biorąc pod uwagę dodatnie saldo migracji i wysoką jakość życia, gospodarcza, turystyczna i kulturowa przyszłość Burgas rysuje się w jasnych barwach.

<http://www.burgas.bg/en/resors/euro>

CO TO JEST UMIS 2020?

Jednolity Informacyjny System Zarządzania (UMIS, ang. Unified Management Information System) dla funduszy UE w Bułgarii wykorzystuje w praktyce dostępne dane, aby poprawić zarówno przejrzystość, jak i zarządzanie inwestycjami UE.

UMIS 2020 monitoruje i publikuje dane dotyczące szeregu programów inwestycyjnych, między innymi w dziedzinie ochrony środowiska, zasad dobrego zarządzania, rozwoju zasobów ludzkich, innowacji i konkurencyjności, rozwijających się regionów, nauki i edukacji na rzecz inteligentnego rozwoju oraz transportu i infrastruktury. Głównym celem systemu jest gromadzenie i elektroniczne przetwarzanie wszystkich danych dotyczących realizacji Programów Operacyjnych oraz ich wymiana z instytucjami UE, przy jednoczesnym zagwarantowaniu możliwości śledzenia programów, procedur, projektów i kontraktów, a także monitorowania wyników. System jest w całości dostępny w sieci, zawiera przyjazne dla użytkownika informacje dostępne dla ogółu odbiorców, organizatorów projektów, beneficjentów, jak również instytucji zarządzających, audytowych i certyfikujących.

Na czym polega konkurencyjność regionalna

Które regiony Unii Europejskiej są najbardziej konkurencyjne? Właśnie opublikowany został trzeci Indeks konkurencyjności regionalnej wraz z niezbędnymi szczegółami.

Nowa edycja Indeksu konkurencyjności regionalnej (RCI) opublikowanego 27 lutego 2017 r. pokazuje niezmiennie mocną pozycję regionów stołecznych i innych regionów z obszarami metropolitalnymi.

TOP 20 W 2016 R.			
KRAJ	NAZWA REGIONU	WYNIK W SKALI 0-100	POZYCJA*
Zjednoczone Królestwo	Londyn wraz ze strefą komunikacyjną	100,00	1
Zjednoczone Królestwo	Berkshire, Buckinghamshire i Oxfordshire	97,67	2
Niderlandy	Utrecht	97,63	2
Szwecja	Sztokholm	97,21	4
Zjednoczone Królestwo	Surrey, East i West Sussex	93,95	5
Dania	Region Stołeczny	92,94	6
Luksemburg	Luksemburg	91,06	7
Francja	Île de France	90,27	8
Niemcy	Górna Bawaria	89,68	9
Zjednoczone Królestwo	Hampshire i Isle of Wight	88,61	10
Finlandia	Helsinki-Uusimaa	88,26	11
Niderlandy	Amsterdam wraz ze strefą komunikacyjną	87,34	12
Niemcy	Darmstadt	86,66	13
Niemcy	Hamburg	85,28	14
Niemcy	Karlsruhe	85,23	15
Niderlandy	Brabancja Północna	85,13	16
Zjednoczone Królestwo	Cheshire	85,08	17
Niderlandy	Holandia Południowa	84,81	18
Belgia	Bruksela wraz ze strefą komunikacyjną	84,12	19
Niemcy	Stuttgart	83,75	20

* Jeżeli różnica w punktacji dwóch regionów (w skali 0-100) nie przekracza 0,1, to takie dwa regiony otrzymują tę samą pozycję.

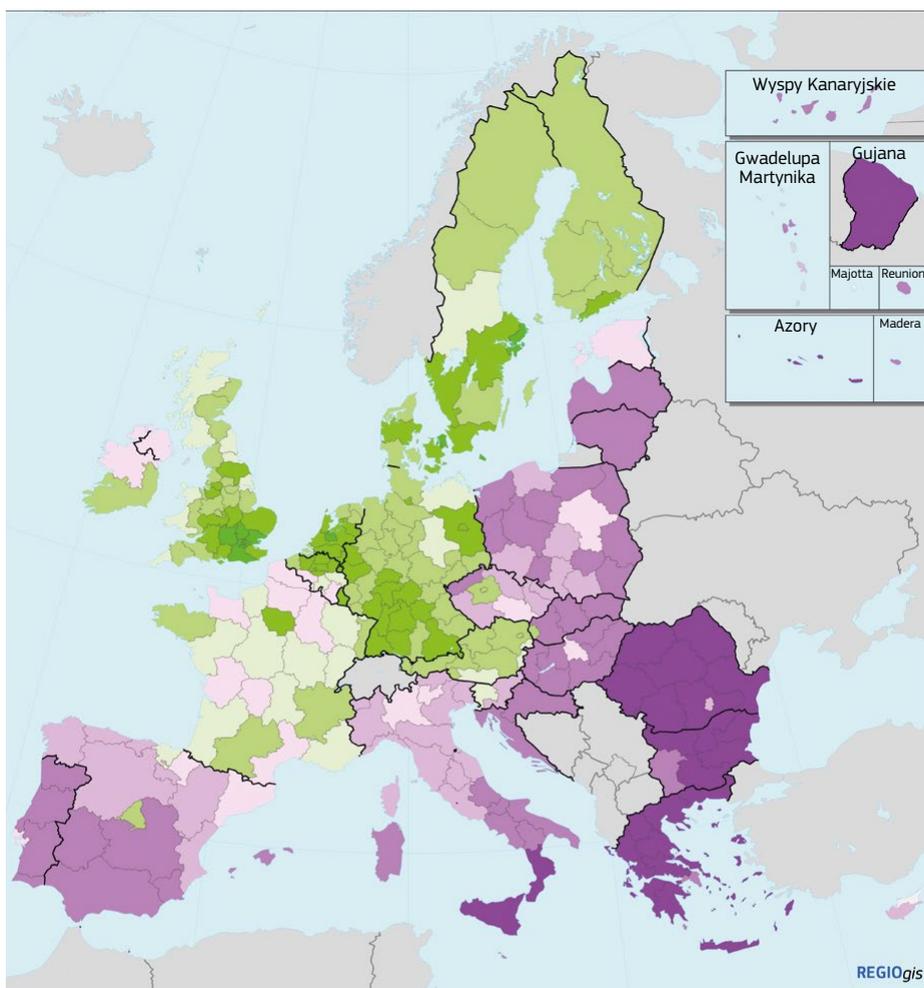
W północno-zachodniej części UE konkurencyjne regiony silnie oddziałują na otaczające je obszary, co wzmacnia konkurencyjność regionów sąsiadujących. Natomiast w państwach członkowskich na wschodzie i południu UE bliskość regionu stołecznego najwyraźniej nie poprawia konkurencyjności obszaru. Ten wyjątkowy Indeks jest źródłem informacji, których nie ujmują krajowe indeksy konkurencyjności.

W porównaniu do edycji RCI z lat 2010 i 2013 Malta i kilka regionów Francji, Niemiec, Szwecji, Portugalii i Zjednoczonego Królestwa poprawiło swoje wyniki, natomiast wyniki Cypru, regionów Grecji, Irlandii, a ostatnio także Holandii pogorszyły się. Konkurencyjność wschodnich regionów UE we wszystkich trzech edycjach Indeksu pozostaje na stabilnym poziomie.

Od pierwszej publikacji coraz więcej regionów UE korzysta z RCI, aby określić swoje mocne i słabe strony oraz opracować strategię rozwoju. Ułatwią to towarzyszące ostatniej edycji RCI interaktywne zapisy wyników — nowe narzędzie internetowe służące do benchmarkingu regionu. Narzędzie to porównuje wybrany region ze wszystkimi innymi regionami, a ponadto z regionami o zbliżonym PKB na mieszkańca.

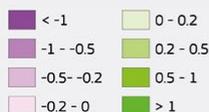
Zapisy wyników, podobnie jak mapy interaktywne i wykresy radarowe, dokument metodologiczny i tabele z danymi, dostępne są na stronie internetowej dotyczącej Indeksu RCI: <http://europa.eu/!qN87MJ>.

RCI opiera się na podejściu stosowanym w Globalnym indeksie konkurencyjności opracowywanym przez Światowego Forum Ekonomiczne, dostosowując je do szczebla regionalnego UE. Wykorzystuje on 11 aspektów konkurencyjności opisanych przez ponad 70 wskaźników dotyczących zagadnień, takich jak innowacje, sprawowanie rządów, transport i infrastruktura cyfrowa, ochrona zdrowia i kapitał ludzki.

Indeks konkurencyjności regionalnej — RCI 2016

Wartości indeksu mogą wahać się od niskiej (negatywnej) do wysokiej (pozytywnej)

UE-28 = 0
Źródło: DG REGIO

0 500 km

© Stowarzyszenie ds. granic administracyjnych EuroGeographics

Indeks RCI uwzględnia rozwój gospodarczy regionu, kładąc większy nacisk na podstawowe czynniki konkurencyjności w słabiej rozwiniętych regionach oraz na czynniki innowacyjne w tych lepiej rozwiniętych. ■

WIĘCEJ INFORMACJI

<http://europa.eu/!qN87MJ>

10. ROCZNICA

Fundusze UE dla Rumunii przynoszą oczekiwane rezultaty

W tym roku Rumunia obchodzi dziesięciolecie członkostwa w UE. W naszym przeglądzie sprawdzamy, jak na kraj i jego mieszkańców wpłynęło finansowanie unijne.

Rumunia to kraj o niezwykle zróżnicowanym krajobrazie, bogatej kulturze i tradycji oraz imponującej historii. Mówi się tam w jedynym języku romańskim w Europie Wschodniej, a na rumuńskim terytorium znajduje się siedem miejsc wpisanych na Listę światowego dziedzictwa UNESCO, w tym bogata pod względem różnorodności biologicznej Delta Dunaju.

Stosunkowo mniej znany jest jednak fakt, że Rumunia jest siódmym pod względem zaludnienia państwem członkowskim UE, z liczbą mieszkańców wynoszącą około 19,9 mln, i że ma ona strategiczne położenie między wschodem a zachodem oraz północą i południem kontynentu. Nic więc dziwnego, że dziesięć lat temu w Sylwestra, z chwilą gdy zegar wybił północ, radość i entuzjazm były odczuwalne w całym kraju — od największych miast po najodleglejsze wsie.

Faktycznie, Rumuni świętowali wstąpienie do UE jako jedno ze swoich największych osiągnięć we współczesnej historii, ponieważ oznaczało ono zasłużone uznanie dla ogromnego wysiłku i poświęceń tego narodu, ale również był to oczywisty znak, że kraj ten, tak jak i jego los, należy do Europy.

Nadzieje i oczekiwania były wysokie, podobnie jak przyszłe wyzwania: przystąpienie do UE z całą pewnością nie oznaczało końca podróży ani też początku łatwego życia, lecz raczej kon-

tinuację długiego procesu zmian oraz rozwoju społecznego, gospodarczego i politycznego. Dziś, 10 lat później, Rumuni widzą wpływ, jaki ten historyczny wybór ma na ich codzienne życie.

Jednym z najlepiej widocznych pozytywnych skutków są solidne wyniki gospodarcze Rumunii osiągnięte w ostatnich latach dzięki stałemu wzrostowi opartemu na niskim wskaźniku bezrobocia i stabilnej działalności przemysłowej. Zmniejszyło się bezrobocie, ubóstwo i wykluczenie społeczne. Na rynku pracy, w sektorze administracji publicznej, edukacji i polityki społecznej wprowadzono kluczowe reformy, a w infrastrukturę zainwestowano znaczne środki.

Jednakże wdrożenie tego wszystkiego w praktykę wymaga strategicznego ukierunkowania i istotnych zasobów. To właśnie jest obszar, w którym inwestycje współfinansowane przez UE odgrywają decydującą rolę. Od samego początku członkostwa, w okresie między rokiem 2007 a 2013, Rumunia otrzymała prawie 20 mld EUR w ramach polityki spójności i jej instrumentów: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności. Dzięki tym zasobom Rumunom udało się osiągnąć niebagatelne wyniki i mogą się teraz pochwalić wieloma wspaniałymi opowieściami o sukcesach.

Uwalnianie potencjału gospodarki

Inwestycje w ramach polityki spójności miały szczególne znaczenie w okresie zawirowań ekonomicznych, ponieważ uwolniły potencjał rozwoju gospodarki, pozwoliły utworzyć nowe miejsca pracy i zwiększyć możliwości, zwłaszcza dla małych przedsiębiorstw. Zgodnie z najnowszą ewaluacją wpływu, dzięki wspar-

ciu finansowemu UE między rokiem 2007 a 2014 stworzono 35 000 nowych miejsc pracy i udzielono wsparcia ponad 1200 małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Szacuje się, że inwestycje te spowodowały wzrost PKB o ponad 4% w 2015 r.

Finansowanie z UE przyczyniło się również do zwiększenia możliwości badawczych w dziedzinie zaawansowanej technologii. Jednym z doskonałych przykładów jest innowacyjny projekt Extreme Light Infrastructure for Nuclear Physics — potężna infrastruktura służąca do realizacji międzynarodowych badań nad laserem, w których biorą udział uczeni z trzech europejskich krajów (Rumunii, Węgier i Republiki Czeskiej). Jedną z części tego pionierskiego europejskiego konsorcjum badawczego została zbudowana w Măgurele w okręgu Ilfov.

Jeśli chodzi o innowacje w gospodarce, szczególne wrażenie robi przykład Ratis Serv, niewielkiego przedsiębiorstwa z północno-wschodniej części Rumunii, które otrzymało finansowanie UE i dzięki temu pozyskało doskonały mechaniczny sprzęt do wysokoprecyzyjnej obróbki. Inwestycja ta pozwoliła firmie zostać liczącym się dostawcą wielu gigantów przemysłowych z całego świata (zob. ramka).

Inwestycja, która chroni i daje możliwości

Innym sektorem, w którym inwestycje UE przyniosły widoczne rezultaty, jest transport. Z jednej strony zakrojona na dużą skalę modernizacja infrastruktury transportowej kraju ukierunkowana była na poprawę połączeń z resztą Unii. Na przykład za sprawą modernizacji autostrady A1 kierowcy mogą dziś łatwo podróżować do Węgier i dalej. Z drugiej strony mniejsze inwestycje w drogi lokalne i okręgowe, na przykład na bardziej odizolowanych obszarach Gór Apuseni, usprawniły ruch miejscowy i regionalny, z korzyścią dla mieszkańców i turystów.

Finansowanie z UE dotarło również do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym za pośrednictwem inwestycji w resocjalizację, modernizację i wyposażenie około 500 szkół i ponad 200 ośrodków społecznych.

Wartość dodana inwestycji współfinansowanych ze środków UE widoczna jest zwłaszcza w sektorze ochrony środowiska: inwestycja o wartości ponad 3 mld EUR przyniosła rezultat w postaci znacznej poprawy dostaw wody i usług oczyszczania ścieków dla przeważającej większości ludności.

Podsumowanie i przygotowanie nowych inwestycji

Nie ma wątpliwości, że fundusze UE są w Rumunii ważnym źródłem finansowania, stanowią bowiem 25% inwestycji publicznych w tym kraju. Jednakże pierwszy okres ich realizacji był również pełen wyzwań i wykazał istnienie pewnych wąskich gardeł, jeśli chodzi o możliwości administracyjne, wydajność procedur i ogólną koordynację.

W ostatnich latach władze rumuńskie podjęły niebagatelny wysiłek, aby poprawić jakość i efektywność wdrażania. Komisja Europejska zawsze towarzyszyła Rumunii w tym procesie, na przykład poprzez świetną pracę grupy zadaniowej ds. lepszego wdrażania, utworzonej przez panią komisarz ds. polityki regionalnej Corinę Crețu. Dzięki takiemu wsparciu Rumunom udało się przyspieszyć przygotowanie i wdrażanie projektów, przy jednoczesnym wzmocnieniu potencjału administracyjnego i rozwiązywaniu problemów wąskich gardeł.

Te cenne doświadczenia będą szczególnie przydatne teraz, gdy Rumunia ma przed sobą kolejną wspaniałą szansę. W okresie 2014–2020 otrzyma ponad 30 mld EUR z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych. Ta niebagatelna kwota zostanie zainwestowana w strategiczne obszary rozwoju, takie jak wdrożenie strategii rozwoju miast i planów mobilności miejskiej, efektywności energetycznej i gospodarowania odpadami. Po raz pierwszy rumuńskie miasta będą również mogły zainwestować w poprawę i zrównoważenie mobilności, stawiając na wydajne systemy transportu publicznego zamiast na transport samochodowy bądź zmniejszając zużycie energii w domach mieszkalnych i budynkach użyteczności publicznej.

Inne priorytety obejmują odejście od zinstytucjonalizowanej opieki nad dziećmi i osobami z niepełnosprawnościami na rzecz opieki świadczonej na poziomie społeczności lokalnych, a także przeorganizowanie systemu opieki zdrowotnej w taki sposób, aby była ona bardziej dostępna i wydajna. Kontynuacja inwestycji w infrastrukturę transportową o dużym zasięgu, jak na przykład autostrada Sibiu–Pitesti, oraz krytyczną infrastrukturę energetyczną i środowiskową zagwarantuje likwidację trwałych przeszkód dla rozwoju i spójności w przyszłości.

Związane z tym szanse i możliwości są duże, więc przy pomocy stosowanych już działań ukierunkowanych na planowanie strategiczne i ewaluację, przy czynnym udziale wszystkich zainteresowanych stron i społeczeństwa obywatelskiego oraz poprzez usunięcie przeszkód dla inwestycji publicznych i prywatnych, możemy oczekiwać istotnej poprawy.

Komisarz Crețu powiedziała niedawno: „Mam powody do dumy z rumuńskich osiągnięć, ale nie mogę się doczekać jeszcze większej skuteczności kraju w wykorzystywaniu możliwości, jakie dają unijne inwestycje. Sukces Rumunii będzie sukcesem polityki spójności jako całości, a w przyszłości będzie można się nim posłużyć jako jej uzasadnieniem”.

WIĘCEJ INFORMACJI

http://ec.europa.eu/regional_policy/pl/atlas/romania/

< Bogdan-Ștefan Avădanei i Pavel Petrariu w Ratis Serv.

DOSTAWY TECHNOLOGII DLA MISTRZÓW

Rosnąca gospodarka to taka, w której przedsiębiorców wspiera się w rozwijaniu ich pomysłów. Ratis Serv, wielkie przedsiębiorstwo z północno-wschodniej Rumunii, otrzymało finansowanie UE, które umożliwiło pozyskanie doskonałego sprzętu — mechanicznych maszyn do wysokoprecyzyjnej obróbki.

Dysponując trzydziestoletnim doświadczeniem, firma mogła nie tylko w dalszym ciągu oferować swoim klientom produkty wysokiej jakości w perspektywie krótkookresowej, ale również zawiązać współpracę z nowymi kontrahentami.

Finansowanie UE oznaczało też nowe miejsca pracy, lepszą jakość oraz zwiększenie liczby produktów i usług. Obecnie Ratis Serv ma długą listę klientów, na której znajdują się m.in. firmy z sektora zaawansowanych technologii, jak Boeing, Airbus czy Renault. A jeśli to wciąż zbyt mało, aby wykazać, że inwestycje się opłaciły, jest i kolejny dowód: w 2013 r. rumuńskie przedsiębiorstwo dostarczyło części dla samochodów F1, z których jeden wygrał mistrzostwa świata. Wysokiej jakości produkty z Rumunii, stworzone przy udziale unijnego dofinansowania, pomogły w zdobyciu najbardziej pożądanego tytułu wyścigowego na świecie!

ORADEA: MIASTO, KTÓRE ŚWIECI PRZYKŁADEM

Jeżeli czytelnicy zastanawiali się kiedykolwiek, jak fundusze unijne kształtują miasto, warto przyjrzeć się Oradei. To transylwańskie miasto jest mistrzem absorpcji finansowania, ponieważ w okresie 2007–2013 podpisało umowy o wartości 247 mln EUR.

Inwestycje wsparły turystykę, ochronę zdrowia i opiekę społeczną, infrastrukturę transportową, edukację i badania, ochronę środowiska i rozwój biznesu. Wyniki zrealizowanych projektów bardzo wiele mówią o tym, jak ważne jest pełne wykorzystanie dostępnych funduszy. Dzięki nim miasto stało się przyjaznym miejscem zarówno dla przedsiębiorstw, jak i ludzi: w 2015 r. odwiedzający spędzili trzy razy więcej wieczorów w Oradei niż w roku 2010, a przedsiębiorstwa zainwestowały tam 285 mln EUR.

Obecnie miasto stanowi atrakcyjny kierunek dla zagranicznych firm, a mieszkańcy odczuwają ich bezpośrednie korzyści: w ciągu pięciu lat bezrobocie zmniejszyło się prawie 4-krotnie. Nie da się ukryć, że Oradea może świecić przykładem dla wszystkich rumuńskich miast. To, czego osiągnięcie za środki krajowe zajęłoby 50 lat, dzięki funduszom unijnym udało się zrobić zaledwie w ciągu dekady, zapewniając miastu szybszy i zrównoważony rozwój.

^ Wyremontowany i zmodernizowany Plac Unirii (Plac Unii) w Oradei.

^ Nowe tramwaje kursujące między zmodernizowanymi przystankami w Kluź-Napoce.

KLUŻ-NAPOKA: LEPSZY TRANSPORT PUBLICZNY W MIEŚCIE KIPIAĆCYM ŻYCIEM

Kluź-Napoka, miasto znajdujące się w samym sercu Transylwanii, zrobiło dobry użytek z funduszy UE. Słynące z festiwali muzycznych miasto przyjęło licznych nowych turystów, wprowadzając bardzo potrzebne zmiany do systemu transportu publicznego. Prawie 11 mln EUR z EFRR przeznaczono na modernizację najbardziej obłożonych szlaków transportowych miasta. Nowe tramwaje kursują pomiędzy odrestaurowanymi przystankami, czas podróży skrócił się o połowę, a zanieczyszczenie hałasem zostało znacząco zredukowane.

Inwestycja mająca na celu wymianę infrastruktury z epoki komunizmu ma się w przyszłości opłacić. Władze szacują, że nowe tramwaje, torowiska i przystanki spowodują wzrost liczby podróżnych o 10%. Jest to dobra wiadomość dla środowiska, ponieważ większa liczba elektrycznych tramwajów lepszej jakości oznacza nie tylko szybszą i bezpieczniejszą podróż, ale również lepsze powietrze w kipiącym życiu mieście. Jest to również dobra informacja dla otoczenia biznesowego, gdyż inwestycja podnosi atrakcyjność miasta i pomoże Kluź-Napoce zdobyć pozycję bieguna rozwoju w rumuńskim regionie północno-zachodnim.

INNOWACYJNE WYKORZYSTANIE PRZETWORZONYCH ODPADÓW ELEKTRONICZNYCH

Innowacje w dziedzinie zaawansowanej technologii są często powszechnie kojarzone z wielkimi przedsiębiorstwami o globalnym zasięgu. Jednak przykład SC All Green SRL, niewielkiej firmy z Jassy, dowodzi, że innowacje można również wprowadzać na mniejszą skalę, co wiąże się z dodatkową korzyścią utrzymania kontaktu z rdzennym potencjałem danego regionu.

Od samego początku projekt ten miał na celu waloryzację potencjału regionu — w postaci zarówno surowców pozyskiwanych poprzez innowacyjny recykling odpadów elektronicznych, jak i wykwalifikowanych absolwentów miejscowych uniwersytetów ze stopniem doktora — aby opracować systemy ekranów elektromagnetycznych opartych na nanostrukturalnych proszkach pozyskiwanych z odpadów elektronicznych. Tym, co odróżnia go od innych projektów, jest interakcja między badaniami, innowacjami technologicznymi i rozwiązaniami komercyjnymi (a mianowicie współpraca z lokalnymi instytucjami rozwojowo-badawczymi), a także innowacyjne wykorzystanie materiałów poddanych recyklingowi w procesie produkcji systemów ekranów elektromagnetycznych.

MOST CALAFAT-WIDYŃ: SILNIEJSZE WIĘZY MIĘDZY RUMUNIA I BUŁGARIA

Wody Dunaju oddzielają Rumunię i Bułgarię na odcinku prawie 500 kilometrów, ale jeszcze cztery lata temu oba kraje łączył tylko jeden most. Dopiero w 2013 r. otwarto nowy most między Calafat (Rumunia) a Widyniem (Bułgaria), który zastąpił promy kursujące między oboma miastami. Most, sfinansowany dzięki dotacji z Funduszu Spójności opiewającej na 70 mln EUR, powstał w wyniku wspólnego projektu obu krajów, rozpoczętego jeszcze w 1925 r.

Most zapewnia szybkie połączenie drogowe i kolejowe między oboma państwami członkowskimi i stanowi alternatywę dla mostu łączącego Giurgiu (Rumunia) i Ruse (Bułgaria). Dwukilometrowy most jest częścią paneuropejskiego korytarza transportowego nr IV, umożliwiającego podróżnym przejazd do Grecji praktycznie bez opuszczania Unii Europejskiej. Projekt był bodźcem do współpracy między oboma krajami i przetarł szlak dla przyszłych projektów infrastrukturalnych nad Dunajem.

“Europejskie dotacje pozwoliły przedsiębiorcom z naszego regionu zmodernizować swoją produkcję i wejść na nowe rynki. Projekty firm Ratis Serv i All Green mogą być inspiracją dla tych, którzy chcą zrealizować pomysły na biznes w naszym regionie, a Północnowschodnia Agencja Rozwoju Regionalnego jest gotowa rozpowszechniać takie historie sukcesu z wykorzystaniem funduszy europejskich. Innowacyjne i ambitne firmy mogą liczyć na wsparcie naszego zespołu, który oferuje pomoc i ułatwia rozwój działalności na rynku lokalnym i krajowym, jak również wejście na rynki międzynarodowe.”

Gabriela Macoveiu

Szefowa Departamentu Komunikacji, Współpracy i Rozwoju Biznesu
Północnowschodniej Agencji Rozwoju Regionalnego

PUNKT DANYCH: 2 – OTWARTA PLATFORMA DANYCH

CZY ISTNIEJĄ KWESTIE, KTÓRE CHCIAŁBYŚ OMÓWIĆ W PRZYSZŁYCH EDYCJACH PUNKTU DANYCH PANORAMY?

CZY ISTNIEJE ZBIÓR DANYCH, KTÓRY CHCIAŁBYŚ UMIEŚCIĆ W OTWARTEJ PLATFORMIE DANYCH EFSI?

JEŚLI TAK, NAPISZ NA ADRES: REGIO-EVAL@EC.EUROPA.EU

Unijne start-upy odgrywają kluczową rolę w ożywieniu gospodarczym

Unijna gospodarka od pewnego czasu pozostawała w tyle pod względem konkurencyjności, innowacji, kreatywności i tworzenia miejsc pracy. Aby temu zaradzić, UE inwestuje w start-upy, zapewniając zróżnicowane wsparcie — od doradztwa biznesowego i usług po dotacje i pożyczki kapitałowe.

Badania wykazują, że młode przedsiębiorstwa pozytywnie oddziałują na gospodarkę, pobudzając wzrost i zatrudnienie. Chociaż start-upy w UE powodują powstanie około 4 milionów miejsc pracy rocznie, to liczba ta powinna być wyższa: zaledwie 37% ludzi w Europie woli samozatrudnienie od umowy o pracę. W USA i w Chinach odsetek ten wynosi ponad 50%¹. Europejskie przedsiębiorstwa również zdają się **rozwijać wolniej** niż ich zamorskie odpowiedniki. Aby poprawić ogólną konkurencyjność, UE musi zwiększyć liczbę start-upów i otaczający je ekosystem.

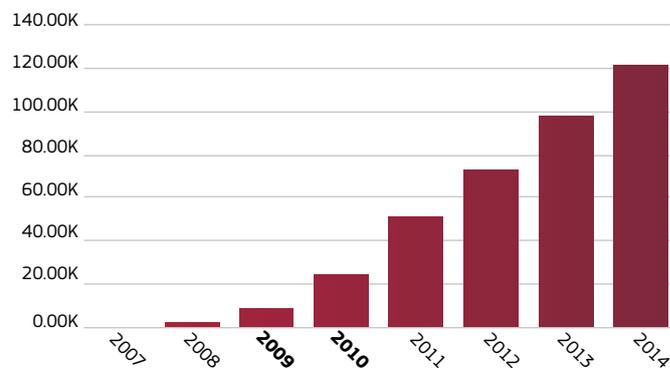
UE wspiera start-upy na dwa sposoby:

- **Poprawa środowiska start-upów:** szereg inicjatyw na szczeblu UE ma na celu uproszczenie procedur administracyjnych, stworzenie sieci dla przedsiębiorców, inwestorów i pracowników akademickich² oraz organizację przedsięwzięć, w ramach których identyfikuje się i rozpowszechnia dobre praktyki.
- **Finansowanie:** UE zapewnia start-upom finansowanie. Jego głównym źródłem jest Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR). Start-upy³ **mają dostęp do finansowania poprzez krajowe, regionalne i międzyregionalne pro-**

gramy, zwłaszcza w ramach wyznaczonych w tym celu budżetów na poprawę konkurencyjności MŚP: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/>.

Wiele państw członkowskich Unii za pośrednictwem EFRR mocno inwestuje w małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP). W ramach programów z lat 2007–2013 z EFRR przeznaczono

START-UPY OTRZYMUJĄCE WSPARCIE Z EFRR
W OKRESIE PROGRAMOWANIA 2007–2013
(DANE SKUMULOWANE DO KOŃCA 2014 R.)

¹ Wyliczenia Komisji w oparciu o dane Eurostatu z 2009 r. dotyczące planu działania na rzecz przedsiębiorczości do 2020 r.

² Zob: Startup Europe (projekty obejmują: Digistart, ePlus Ecosystem, Startup Scaleup, Twist Digital i Welcome) lub Startup Europe Partnership.

³ Start-up oznacza nowe przedsiębiorstwo, utworzone nie wcześniej niż trzy lata przed rozpoczęciem programowania: „Dokument roboczy nr 2 i wytyczne na okres programowania 2014–2020 w sprawie monitorowania i oceny, koncepcji i zaleceń”.

WYBRANE PROGRAMY EFRR 2014–2020 O WYSOKIM WSKAŹNIKU WSPARCIA DLA START-UPÓW

PAŃ-STWO CZŁONKOWSKIE	PROGRAM	ŁĄCZNA LICZBA PRZEDSIĘBIORSTW OTRZYMUJĄCYCH WSPARCIE	ŁĄCZNA LICZBA START-UPÓW OTRZYMUJĄCYCH WSPARCIE	% ŁĄCZNEJ LICZBY PRZEDSIĘBIORSTW
UK	Anglia — EFRR	152 887	47 722	31,2%
FR	Nord-Pas-de-Calais — EFRR/EFS/YEI	54 035	30 915	57,2%
SK	Badania i innowacje — EFRR	12 790	5 090	39,8%
IT	Toskania — EFRR	8 013	2 667	33,3%
FR	Limousin — EFRR/EFS	5 673	2 550	44,9%
FR	Bourgogne — EFRR/EFS	5 472	3 381	61,8%
FR	Górna Normandia — EFRR/EFS/YEI	4 969	4 320	86,9%
PL	Rozwój Polski Wschodniej — EFRR	3 288	1 820	55,4%
ES	Walencja — EFRR	3 095	1 083	35,0%
SE	Górna Norrlandia — EFRR	3 045	1 000	32,8%
DE	Berlin — EFRR	2 528	1 661	65,7%
IT	Kultura — EFRR	1 735	1 085	62,5%
DE	Brandenburgia — EFRR	1 497	470	31,4%
PT	Azory — EFRR/EFS	1 118	325	29,1%
ES	Melilla — EFRR	929	440	47,4%
FR	Alzacja Międzyregionalna — EFRR	625	245	39,2%
Interreg	Interreg V-A — Grecja-Bułgaria	605	275	45,5%
Interreg	Interreg V-A — Finlandia-Estonia-Łotwa-Szwecja (Central Baltic)	450	150	33,3%
CZ	Zintegrowany program regionalny — EFRR	383	320	83,6%
UE	Programy EFRR łącznie	1 098 048	153 950	14,0%

Źródło: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/>

Źródło EFSI: Otwarta Platforma Danych*

około 51,9 mld EUR przede wszystkim na MŚP, w tym 121 000 start-upów (zob. wykres).

Przedsiębiorstwa te korzystają z różnego rodzaju inicjatyw: od wsparcia dla start-upów (lub spółek spin-off) z sektora zaawansowanych technologii po bardziej podstawowe programy pomocy przy samozatrudnieniu. Cele tego wsparcia są równie zróżnicowane: od doradztwa i usług dla biznesu po dotacje i pożyczki kapitałowe na różne cele. Ponieważ start-upy są powiązane z wieloma innymi przedsiębiorstwami korzystającymi z takich programów, trudno jest określić dokładny budżet przeznaczony na start-upy na szczeblu UE. Liczba zgłaszanych start-upów różni się w zależności od kraju. Zróżnicowanie to wynika z czynników takich jak wielkość gospodarki, wielkość firm we wszystkich sektorach biznesowych, różne priorytety przypisywane start-upom oraz doświadczenie w realizacji inicjatyw start-upowych.

W programach na lata 2014–2020 wartości docelowe dla wspólnych wskaźników zakładają planowane wsparcie dla

154 000 start-upów. Z 227 programów EFRR oferujących wsparcie dla MŚP, 133 ma ustalone cele dotyczące start-upów.

Start-upy powinny stanowić średnio **14%** wszystkich przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie w ramach EFRR⁴.

Skąd się biorą różnice we wsparciu dla start-upów? Z samych danych liczbowych nie wynika jasno, dlaczego niektóre regiony najwyraźniej mocno inwestują w start-upy, a inne nie. Powyższa tabela zawiera spis niektórych programów, które są całkowicie lub częściowo ukierunkowane na start-upy. Jesteśmy bardzo ciekawi historii związanych z tymi programami! ■

WIĘCEJ INFORMACJI

http://ec.europa.eu/regional_policy/pl/policy/what/key-achievements/⁴

⁴ Artykuł powstał dzięki pomocy Karoliny Wicher, stażystki w DG ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej.

Sprawozdanie pokazuje spore postępy we wdrażaniu funduszy strukturalnych i inwestycyjnych

20 grudnia 2016 r. Komisja przedstawiła Sprawozdanie podsumowujące w sprawie wdrażania europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (EFSI) na lata 2014–2020, skierowane do instytucji UE i odbiorców publicznych. Jest to pierwsze z serii rocznych sprawozdań obejmujących wszystkie pięć funduszy EFSI i związane z nimi plany inwestycji opiewające na łączną kwotę 638 mld EUR. Aby uzyskać możliwość dogłębnego zrozumienia głównego przekazu sprawozdania, Panorama przeprowadziła rozmowę z Erikiem von Breską, który w 2016 roku objął stanowisko dyrektora ds. polityki w DG ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej.

Jak podsumowałby pan najważniejszy przekaz płynący ze sprawozdania podsumowującego za rok 2016?

Lata 2014 i 2015 były zarówno dla Komisji, jak i władz publicznych w państwach członkowskich czasem intensywnej pracy. Poczynając od przyjęcia programów na lata 2014–2020, sprawozdanie za rok 2016 pokazuje wiele elementów koniecznych do tego, aby rozpocząć fazę wdrażania przy jednoczesnym zakończeniu poprzednich programów na lata 2007–2013. Zawiera on również pierwszy obraz wczesnych postępów.

Do 31 grudnia 2015 r. 58,8 mld EUR (9,2% łącznych planowanych inwestycji) rozdzielono na potrzeby tysięcy konkretnych projektów przyporządkowanych do różnych priorytetów tematycznych w całej UE. Na przykład w sprawozdaniu jest mowa o ponad 270 000 przedsiębiorstw już objętych wsparciem unijnym, a także o 2,7 mln uczestników, którzy uzyskali pomoc w znalezieniu pracy lub szkolenia i 1,9 mln hektarów gruntów rolnych objętych wsparciem w celu wprowadzenia praktyk rolnictwa ekologicznego.

Czy był pan zadowolony z postępów w uruchamianiu programów na lata 2014–2020?

W świecie idealnym przygotowano by wysokiej jakości projekty, następnie by je wybrano, wdrożono i szybko zrealizowano w każdym programie. My natomiast patrząc wstecz, musieliśmy zrównoważyć dwa kluczowe cele w latach 2014–2015. Zachęcając do szybkiego rozpoczęcia inwestycji, państwa członkowskie i regiony pracowały jednocześnie nad poprawą ukierunkowania, jakości i wydajności nowych programów, jak również procedur monitorowania i kontroli.

Sprawozdanie z 2016 r. wykazało, że nasze wysiłki przynoszą teraz oczekiwane rezultaty. Pomimo powolnego uruchomienia i późnej prezentacji wielu dokumentów programowych przed końcem 2015 r. wszystkie programy zostały przyjęte, co pozwoliło na rozpoczęcie wdrażania wielu z nich. Przed końcem 2016 r. wdrażanie odbywało się już w tempie zbliżonym do stabilnego tempa operacyjnego. Musimy pamiętać, że te dziesięcioletnie programy inwestycji są podobne bardziej do maratonu niż do sprintu.

Największe wrażenie robi to, jak szybko postępowało naprzód wdrażanie w ciągu pierwszych dziewięciu miesięcy 2016 roku. Do września 2016 r. wartość finansowa wybranych projektów podwoiła się — z 58 mld EUR do 128,8 mld EUR (20,2% planowanych inwestycji). W grudniu kwota ta stanowiła trzykrotność kwoty z 2015 r.: ponad 176 mld EUR, czyli 28% sumy planowanych inwestycji.

Czy już wiemy, jaki jest konkretny wkład EFSI w priorytety polityczne Komisji, zwłaszcza te dotyczące miejsc pracy, rozwoju i inwestycji?

Europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne stanowią główny instrument finansowania z unijnego budżetu. Zapewniają szeroki wachlarz inwestycji powiązanych z kluczowymi priorytetami UE. W państwach członkowskich pomagają w tworzeniu miejsc pracy, stymulują rozwój i inwestycje, często na dużą skalę. Spośród różnych celów inwestycyjnych EFSI trzy z nich są bezpośrednio powiązane z potrzebami gospodarki: wsparcie dla przedsiębiorstw, rozwój infrastruktury oraz inwestowanie w umiejętności i zdolności adaptacyjne siły roboczej w Europie.

Dla przykładu, konkurencyjność MŚP jest jednym z głównych priorytetów w ramach

EFSI: PRZYDZIELONA KWOTA PRZEZNACZONA NA WYBRANE PROJEKTY NA KONIEC 2015 R. I 2016 R.

	PLANOWANA INWESTYCJA (ŁĄCZNY KOSZT)	KWOTA PRZEZNACZONA NA WYBRANE PROJEKTY DO KOŃCA 2015 R.		KWOTA PRZEZNACZONA NA WYBRANE PROJEKTY DO KOŃCA 2016 R.	
	MLD EUR	MLD EUR	% PLANOWANYCH ŚRODKÓW	MLD EUR	% PLANOWANYCH ŚRODKÓW
Fundusz Spójności	75,6	4,7	6 %	19,1	25 %
EFRROW*	149,6	19,9	13 %	43,3	29 %
EFMR**	8,0	0,2	2 %	0,2	2 %
EFRR***	276,8	13,9	5 %	72,5	26 %
EFS****	120,5	17,4	14 %	36,7	30 %
YEI*****	7,7	2,8	36 %	4,8	62 %
Łączna kwota EFSI	638,2	58,9	9 %	176,6	28 %

* Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)

** Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR)

*** Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR)

**** Europejski Fundusz Społeczny (EFS)

***** Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych (YEI)

programów EFRR, EFRROW, EFMR i ma bezpośrednie odniesienie do celu Komisji dotyczącego stymulowania inwestycji prywatnych i tworzenia miejsc pracy. Do końca 2016 r. na projekty przeznaczono szacunkowo 29 mld EUR, czyli 30% planowanego w ramach EFSI wsparcia dla MŚP.

„Inicjatywa MŚP” w Hiszpanii wykorzystuje 800 mln EUR z EFRR, udzielając kredytów o łącznej wartości 1,4 mld EUR dla 14 000 małych i średnich przedsiębiorstw z całego kraju. Innym dobrym przykładem jest francuski projekt rozwoju obszarów wiejskich, w ramach którego wsparcie otrzymało 9150 młodych rolników z łącznego przydziału EFRROW o wartości 195 EUR w postaci pomocy na uruchomienie działalności. Inne obszary polityki związane z miejscami pracy, rozwojem i inwestycjami, takie jak zatrudnienie i sieci strategiczne, również mają się dobrze, a sprawozdanie pokazuje niektóre ich wstępne wyniki.

Co robi Komisja Europejska, aby przyspieszyć wdrażanie nowych programów w całej UE?

Aby zagwarantować wzrost tempa wdrażania, wszystkie cztery dyrekcje generalne Komisji związane z europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi ściśle współpracują z państwami członkowskimi i regionami, aby wspomóc ich działania w celu realizacji inwestycji i uzyskania oczekiwanych korzyści.

Moi koledzy przeprowadzili szereg analiz wyjaśniających, dlaczego wiele słabiej rozwiniętych regionów napotyka na trudności w korzystaniu z funduszy. Aby im pomóc, Komisja uruchomiła inicjatywę, w ramach której zapóźnione regiony otrzymują zalecenia i pomoc w uwalnianiu ich potencjału i poprawie wdrażania programów UE. Pierwszymi krajami, w których ten projekt jest pilotowany, są Polska i Rumunia. Planujemy

stworzyć model w oparciu o wyniki i zastosować go w ramach partnerstw z innymi państwami członkowskimi napotykającymi na podobne przeszkody.

Pracujemy również nad rozporządzeniem zbiorczym, które ma uprościć stosowanie zasad dla szeregu obszarów polityki UE. W odniesieniu do EFRR i pozostałych funduszy rozporządzenie to zmniejszy ciężar administracyjny i usunie pewną liczbę wąskich gardeł, ułatwiając w ten sposób wdrażanie regionom i państwom członkowskim. ■

WIĘCEJ INFORMACJI

Coroczne sprawozdanie

podsumowujące za rok 2016:

<http://europa.eu/WF89HP>

Portal Otwartych Danych EFSI:

<https://cohesiondata.ec.europa.eu/>

W OBIEKTYWIE

Kwota finansowania w ramach polityki spójności na lata 2014–2020 w BELGII wynosi około 2,28 mld EUR. Zarządzanie tymi środkami odbywa się przez trzy programy operacyjne. *Panorama* wybrała zdjęcia z każdego regionu ilustrujące różnorodność projektów i związanych z nimi osiągnięć w całym kraju.

09

10

11

12

Region Stołeczny Brukseli

- 01 ART2WORK to wspólna przestrzeń do pracy, gdzie młodzi dorośli mogą wyrazić siebie i zdobyć doświadczenie pracy
- 02 Belle-vue Hotel to połączenie miejskiej rewitalizacji, energooszczędnego budownictwa, integracji społeczno-zawodowej i turystyki pod jednym dachem
- 03 Nowa hala targowa Foodmet tchnęła w XIX-wieczną rzeźnię w Anderlehcie nowe życie
- 04 Inkubator zrównoważonego biznesu Greenbizz oferuje start-upom optymalne środowisko pracy nad innowacyjnymi pomysłami

Flandria

- 05 3Dsquare to innowacyjne centrum doskonalenia umiejętności w dziedzinie gier i interaktywnych technologii 3D w Kortrijk
- 06 Biobase, pilotażowy zakład innowacji biotechnologicznych w Gandawie zapewnia wsparcie w pracach nad zrównoważonymi produktami biotechnologicznymi
- 07 Poprawa jakości plaż oraz linii wybrzeża Flandrii i Zelandii
- 08 Park Spoor Noord powstał na dawnym placu kolejowym w Antwerpii

Walonia

- 09 Odrestaurowane niedawno muzeum Bastogne War Museum pobudziło rozwój regionalnej kultury i turystyki
- 10 Negundo Innovation Center w Tournai oferuje świetnie wyposażone otoczenie dla młodych innowacyjnych MŚP
- 11 Renowacja Opéra Royal de Wallonie znajdującej się w Liège
- 12 Prace przeprowadzone wzdłuż Quais de Sambre nadały Charleroi nowy, przyjemny wygląd

WIĘCEJ INFORMACJI

http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/factsheets/2014/cohesion-policy-and-belgium

Odbudowa zachodniej Grecji na antycznych fundamentach

Grecja Zachodnia to jedna z najsłabiej rozwiniętych części UE, a kryzys gospodarczy nasilił tamtejsze zjawiska ubóstwa i bezrobocia. Jednocześnie jednak jest to region o ogromnym potencjale wynikającym z lokalizacji gospodarczej, przyjemnego klimatu oraz bogactwa kulturowego i historycznego.

Fundusze w ramach europejskiej polityki spójności wspierają obecnie miejscowych decydentów we wprowadzaniu strategii inteligentnego, zrównoważonego i inkluzywnego wzrostu. Władze regionalne Grecji Zachodniej koncentrują się na wzmocnieniu kapitału ludzkiego poprzez edukację, szkolenia i wspieranie przedsiębiorczości, a także na ochronie zasobów naturalnych i środowiska oraz rozpowszechnianiu zrównoważonej turystyki.

Grecja Zachodnia jest jednym z 13 regionów kraju i rozciąga się wzdłuż południowo-zachodniego wybrzeża Grecji centralnej aż po północno-zachodnią część Peloponezu. Zamieszkuje ją 680 000 ludzi, którzy stanowią prawie 7% ludności Grecji. Ze względu na łagodny klimat i żyzne gleby gospodarka Grecji Zachodniej tradycyjnie opierała się na rolnictwie, a zwłaszcza na uprawie winorośli, oliwek i owoców cytrusowych. Stolica regionu, założone w XI w. p.n.e. miasto Patras, jest trzecim co do wielkości greckim miastem. Znajduje się w nim port i centrum handlu, które pełni rolę bramy do Europy Zachodniej.

Wyzwania dla regionu

Jednak kryzys gospodarczy i wprowadzona w związku z nim polityka zaciskania pasa spowodowały trudności i recesję, rujnując inwestycje publiczne i biznes, zmuszając wielu ludzi do poszukiwania pracy za granicą oraz pogłębiając jeszcze ubóstwo i wykluczenie społeczne.

Aby temu zaradzić, Program Operacyjny dla Grecji Zachodniej na lata 2014–2020 ma na celu przeprowadzenie „samowystarczalnej, otwartej na zewnątrz, zrównoważonej odbudowy regionu (...) kładąc nacisk na jego ogólną tożsamość oraz wartość dla ludzi i środowiska”. W sytuacji, gdy UE wciąż jest podstawowym źródłem dochodu dla gospodarki realnej regionu, 80% łącznego budżetu PO wynoszącego 490 mln EUR pochodzi z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS).

Program Operacyjny obejmuje cztery podstawowe obszary działań:

- ▶ Pobudzenie konkurencyjności — przejście na przedsiębiorczość wysokiej jakości;
- ▶ Ochrona środowiska — przejście na gospodarkę przyjazną dla środowiska;
- ▶ Rozwój i modernizacja infrastruktury transportowej;
- ▶ Rozwój zasobów ludzkich — sprzyjanie włączeniu społecznemu.

„Cenne zasoby, które zapewnia polityka spójności, przeznaczamy na stymulowanie wzrostu i tworzenie miejsc pracy, poprawę codziennego życia obywateli, ochronę i zachowanie środowiska naturalnego, walkę ze zmianami klimatu i zależnością energetyczną, modernizację infrastruktury, jak również stworzenie tarczy chroniącej naszych obywateli przed konsekwencjami kryzysu oraz redukującej ubóstwo i wykluczenie społeczne” — wyjaśnia Apostolos Katsifaras (zob. wywiad). Z uwagi na to, że za wdrażanie programu odpowiedzialny jest miejscowy zespół zarządzający, proces ten może być lepiej dostosowany do konkretnych mocnych i słabych stron regionu.

Pierwszy obszar działań obejmuje inwestycje w badania i innowacje, wraz ze wsparciem dla ponad 700 małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) i współpracą z około 32 instytucjami badawczymi. Przewiduje się utworzenie miejsc pracy, których liczba będzie stanowić odpowiednik 730 etatów.

Bogactwo przyrodnicze i kulturowe

Ochrona środowiska oznacza lepsze oczyszczanie ścieków i dostawy wody dla 35 000 mieszkańców. Cel dotyczący recyklingu odpadów zakłada dodatkowe 350 000 ton rocznie i roczne oszczędności energii na poziomie 99 kiloton oleju ekwiwalentnego (ktoe).

Region pracuje również nad przywróceniem różnorodności biologicznej gleb i zachowaniem usług ekosystemowych poprzez unijną sieć obszarów chronionych Natura 2000. Grecja Zachodnia ma wspaniałe dziedzictwo, na którym może się opierać: dzięki zamkniętym lagunom i terenom podmokłym jest najważniejszym eksporterem ryb do reszty kraju i za granicę. Według legendy Dionizos przyniósł na te tereny pierwsze kłaczę winorośli, dzięki czemu ludzkość mogła zacząć uprawiać te rośliny.

I rzeczywiście, Grecja Zachodnia ma wiele do zaoferowania turystom głodnym antyku — na przykład antyczną Olimpię, miejsce narodzin igrzysk olimpijskich i jednocześnie niezwykle ważny obiekt archeologiczny. Aby wykorzystać ten potencjał, PO ma zmodernizować infrastrukturę transportu drogowego, kolejowego i morskiego, ze szczególnym naciskiem na bezpieczeństwo drogowe.

Równie istotne jest to, że jedna czwarta finansowania UE ukie-
runkowana jest na rozwój zasobów ludzkich, walkę z ubóstwem i dyskryminacją oraz modernizację systemu usług socjalnych, opieki zdrowotnej i szkolnictwa. Działania te obejmują szkolenia zawodowe i możliwości uczenia się przez całe życie oraz posze-

rzanie ofert zatrudnienia, zwłaszcza dla grup szczególnie wrażliwych. Powstało już jedenaście dodatkowych szkół (zob. tabela dotycząca projektu). PO ma zapewnić wsparcie 138 przedsiębiorstw społecznym i poprawić usługi opieki zdrowotnej, z których ma korzystać 27 000 mieszkańców.

Grecja Zachodnia miała już okazję doświadczyć korzyści płynących z pomocy UE. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Fundusz Rozwoju pomogły w odbudowie szpitala ogólnego Agios Andreas w Patras, zniszczonego przez trzęsienie ziemi w 2008 r. (zob. tabela dotycząca projektu). Niezwykle ważny dla rozwoju gospodarczego regionu duży projekt obejmujący infrastrukturę drogową łączącą Patras z Koryntem jest już bliski ukończenia. Most Rio-Andirio łączący Półwysep Peloponeski z Grecją kontynentalną, najdłuższy na świecie wiszący most wawntowy uznawany za mistrzowski wyczyn inżynieryjny, był współfinansowany ze środków EFRR. ■

^ Widok na miasto Patras.

WIĘCEJ INFORMACJI

Region Grecji Zachodniej:

<http://www.westerngreece.gr/en/index.php>

PO dla Grecji Zachodniej:

<http://europa.eu/!PJ74uC>

Adriatycko-jońska współpraca terytorialna:

<http://europa.eu/!Mn97gw>

Grecja Zachodnia z nadzieją spogląda w przyszłość

Apostolos Katsifaras, gubernator Grecji Zachodniej, wyjaśnia, jak istotną rolę odgrywa polityka spójności w pobudzaniu rozwoju i tworzeniu miejsc pracy oraz poprawie jakości życia obywateli w obecnych trudnych czasach dla greckiej gospodarki i społeczeństwa.

W jaki sposób polityka spójności może wspomagać rozwój gospodarczy Grecji Zachodniej i które obszary uważa pan za priorytetowe?

Polityka spójności i europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne (EFSI) to decydujące czynniki wspierania inwestycji w UE, stanowiące ponadto podstawowe narzędzia na naszej drodze do integracji europejskiej w Unii, w której liczba nierówności powinna być jak najmniejsza.

Grecja Zachodnia jest jednym z najstabilniej rozwiniętych regionów UE, który mocno doświadczył i wciąż doświadcza kryzysu w kraju objętym programami racjonalizacji gospodarczej. Cechuje go brak inwestycji publicznych i słaby system finansowy, a przedsiębiorstwa i gospodarka dotknięte są głęboką recesją. Do tego dochodzą jeszcze problemy rosnącego stale bezrobocia, lawinowo zwiększającej się liczby młodych ludzi uciekających za granicę, ciągle obcinanych dochodów, niebezpiecznie pogłębiającego się ubóstwa oraz upadku państwowej opieki społecznej.

Polityka spójności jest więc dla nas głównym źródłem środków, jakie mamy do dyspozycji, aby zrealizować podstawowe, mające decydujące znaczenie projekty i interwencje w społeczeństwie i gospodarce. Jest to siła motywująca do restrukturyzacji modelu produkcyjnego i społecznego naszego regionu, gdzie konkurencyjność i rozwój uzupełniają się nawzajem i idą pod rękę ze sprawiedliwością społeczną oraz spójnością. Cenne zasoby, które zapewnia polityka spójności, przeznaczamy na stymulowanie wzrostu i tworzenie miejsc pracy, poprawę codziennego życia obywateli, ochronę i zachowanie środowiska naturalnego, walkę

ze zmianami klimatu i zależnością energetyczną, modernizację infrastruktury, jak również stworzenie tarczy chroniącej naszych obywateli przed konsekwencjami kryzysu oraz redukującą ubóstwo i wykluczenie społeczne.

Istotna zmiana we wdrażaniu greckiej polityki spójności polega na tym, że każdy region zarządza swoim własnym programem. Jak pana region radzi sobie z tym wyzwaniem?

Fakt, że programami zarządzają regiony, gwarantuje, że planowanie strategiczne oraz wdrażanie działań o charakterze multisektorowym i międzyfunduszowym odbywa się na szczeblu regionalnym i przynosi liczne efekty, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron każdego regionu.

Wiedząc, że będziemy odpowiedzialni za program regionalny w nowym okresie programowania 2014–2020, niezwłocznie sporządziliśmy plany strategiczne i biznesowe z zastosowaniem procedur opartych na szeroko zakrojonych negocjacjach publicznych i zagwarantowaliśmy, że program jest dostosowany do realiów społecznych i gospodarczych naszego regionu.

Jesteśmy więc w bieżącym okresie programowania dobrze przygotowani. Należy jednak zaznaczyć, że zrobiliśmy na razie dopiero pierwszy krok. Trzeba zwiększyć zakres decentralizacji. Trzydzieścioro regionów greckich zacieśniło współpracę z agencjami lokalnymi (z którymi świetnie nam się współpracuje i do których mamy zaufanie), aby szybciej reagować na miejscowe potrzeby i osiągać lepsze rezultaty. Dlatego też już w pierwszym roku programu nasz wskaźnik wykorzystania środków był wyższy niż wskaźnik krajowy.

Greckie władze zakończyły strategię inteligentnej specjalizacji w zakresie badań i innowacji. Jakie są główne cele dla Grecji Zachodniej?

Badania i innowacje oraz ponowne dostosowanie modelu produkcji naszego regionu do sektorów i produktów o większej wartości dodanej mają dla nas zasadnicze znaczenie, jeśli cho-

dzi o ożywienie gospodarcze i tworzenie stabilnych miejsc pracy. Dysponujemy doskonałym otoczeniem sprzyjającym tworzeniu zasobów wiedzy i innowacji, którego częścią jest Uniwersytet w Patras, Instytut Edukacji Technologicznej Grecji Zachodniej, instytucje badawcze, Park Naukowy w Patras, Corallia Innohub i wysoko wyspecjalizowane przedsiębiorstwa.

Strategia inteligentnej specjalizacji jest dla nas narzędziem łączącym to środowisko z systemem produkcji w naszym regionie. Zaczęliśmy od zera, a poprzez systematyczny oddolny proces, który trwał dwa i pół roku i obejmował rozmowy ze wszystkimi organami instytucjonalnymi regionu, wyznaczyliśmy trzy następujące sektory priorytetowe:

- sektor pierwotny, z naciskiem na rolnictwo oraz produkty i usługi spożywcze;
- kultura i turystyka, ze szczególnym uwzględnieniem dużego potencjału regionu i znaczących perspektyw rozwoju; oraz
- mikroelektronika i materiały.

Jakich wyników można się spodziewać na koniec okresu 2014–2020? Jakie lekcje wynieśliście z poprzedniego okresu programowania?

Doświadczenie pokazuje, że regiony mogą wdrażać politykę spójności efektywniej, szybciej i bliżej społeczności lokalnych. W bieżącym okresie programowania kontynuujemy realizację własnego planu. Jest on wynikiem porozumienia ze społeczeństwem, które funkcjonuje z perspektywy rzeczywistych wyzwań, przed jakimi stoi nasz region.

Naszym celem jest dojście do nowego modelu produkcji, skoncentrowanego wokół potrzeb społeczeństwa i ludzi, wykorzystującego zalety regionu, kładącego nacisk na sektor pierwotny, turystykę, otwartość, przedsiębiorczość, innowacje i zrównoważony rozwój, dążącego do wsparcia najsłabszych, rozwiązania problemu ubóstwa i likwidacji nierówności społecznych.

Nasze doświadczenia w kierowaniu programem pozwalają nam lepiej go zaplanować, szybciej wdrożyć i efektywniej nim zarządzać. Należy jednak zaznaczyć, że proces wciąż jest obciążony nadmierną biurokracją, którą należy uprościć. Cel jest taki, aby wyniki projektów i działania oddziaływały na obywateli w sposób przejrzysty.

Niemalże znaczenie ma również fakt, że rozpoczęto rozmowy na temat lepszej przyszłości polityki spójności po roku 2020.

Możemy teraz zacząć planować przyszłość, nie rezygnując z fundamentalnej zasady solidarności i przywiązania do celu, jakim jest rozwój.

Grecja Zachodnia należy do regionów objętych makrostrategią dla regionu Morza Adriatyckiego i Jońskiego (EUSAIR). Jakie ma pan oczekiwania w tym zakresie?

W pełnym powiązań, zglobalizowanym świecie, w którym żyjemy, wzajemna zależność miast i regionów nie ogranicza się już do szczebla krajowego, ale rozszerza się na poziom ponadnarodowy w celu wykorzystania wspólnych możliwości i rozwiązania wspólnych problemów. Region Morza Adriatyckiego i Jońskiego stoi przed licznymi wyzwaniem, takimi jak poważne nierówności społeczne i gospodarcze, brak sieci, niezrównoważona praktyka połowowa, zagrożenia dla środowiska, wpływ zmian klimatu, kryzys uchodźczy itd.

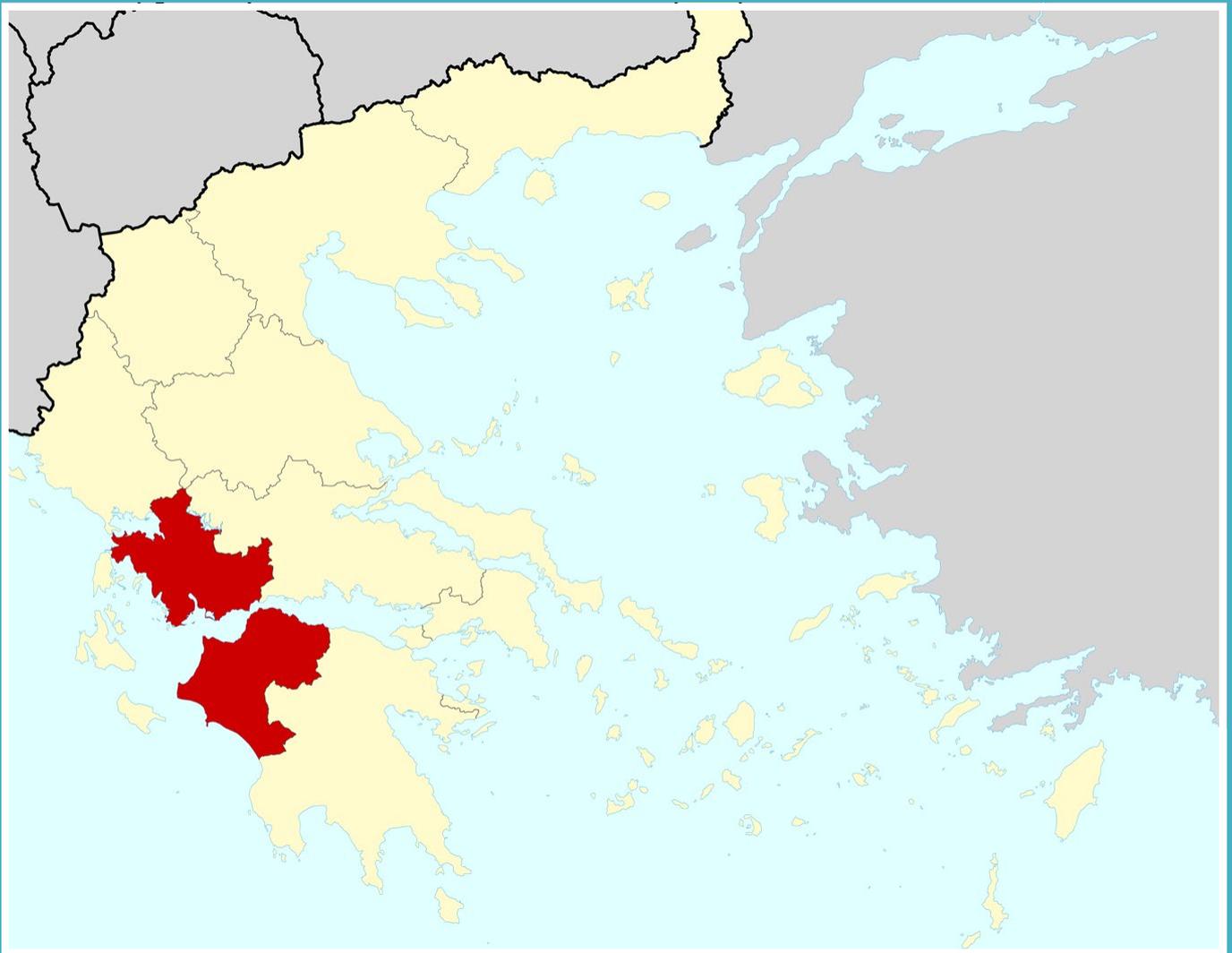
Z drugiej strony, ma on ogromny potencjał, który wciąż nie został zahamowany i dostarcza obiecujących możliwości, takich jak niebieska gospodarka, potencjał udoskonalenia połączeń lądowo-morskich i transport multimodalny, wyjątkowo piękna przyroda oraz bogate dziedzictwo kulturowe, historyczne i archeologiczne, itd.

Z naszej perspektywy EUSAIR zapewnia regionom krajów wchodzących w skład tego makroregionu wyjątkową możliwość otwarcia nowego rozdziału, jeśli chodzi o występujące w przeszłości problemy finansowe i polityczne, i osiągnięcia dzięki współpracy dobrobytu i zrównoważonego rozwoju. Od 2011 r. ufamy, że nam się to uda, uczestniczymy w realizacji tego planu, w szczególności za pośrednictwem organizacji europejskich (Europejski Komitet Regionów) i sieci (KPRNE), których jesteśmy członkiem, a sprawując prezydencję w Europejskim Komitecie Regionów jako Transregionalna Grupa Morza Adriatyckiego i Jońskiego — byliśmy uczestnikiem Rady Zarządzającej EUSAIR. ■

WIĘCEJ INFORMACJI

Region Grecji Zachodniej:

<http://www.westerngreece.gr/en/index.php>

Liczba mieszkańców: obszar 11 336 km² zamieszkuje 679 796 ludzi, zgodnie ze spisem ludności z 2011 r., przy czym stanowią oni około 6,3% łącznej liczby ludności całego kraju.

Potencjał badawczy: w regionie znajdują się dwa uniwersytety, jeden instytut technologiczny i pięć placówek badawczych, rozwojowych i innowacyjnych.

Rynek pracy: struktura zatrudnienia w trzech prefekturach regionu dzieli się na trzy główne sektory rynku pracy: Eto-loakarnania — rybołówstwo, akwakultura i produkcja roślinna; Achaja — produkcja napojów alkoholowych, produkcja roślinna i transport; oraz Elida — produkty ogrodnicze i turystyka.

Mocne strony: znaczący sektor pierwotny, solidny ośrodek przyciągający badania nad technologiami rolniczymi, chemia i materiały, nanotechnologia, technologia środowiskowa i paliwa, ze specjalizacją w dziedzinie rolnictwa, akwakultury, napojów alkoholowych, turystyki i transportu; inwestycje w mikroelektronikę i infrastrukturę związaną z siedzibami i inkubatorami przedsiębiorstw.

STRATEGIE INTELIGENTNEJ SPECJALIZACJI (RIS3)

Inteligentna specjalizacja polega na identyfikacji unikalnych właściwości i aktywów Regionu Grecji Zachodniej, podkreśleniu jego komparatywnych przewag konkurencyjnych i koncentracji miejscowych zainteresowanych stron i zasobów wokół wizji przyszłości. 'aristeia' [doskonałość].

Trzy pionowe sektory priorytetowe w ramach RIS3 dla Grecji Zachodniej, które charakteryzują jej profil rozwoju, są następujące:

- > sektor pierwotny w dziedzinie rolnictwa i produktów spożywczych;
- > kultura i turystyka;
- > mikroelektronika i materiały.

GRECJA ZACHODNIA W KONTEKŚCIE REGIONALNYM

Grecja Zachodnia znajduje się w samym sercu regionu Morza Adriatyckiego i Jońskiego. Unijny program dla tego obszaru skupia Chorwację, Grecję, Słowenię i szereg regionów Włoch w celu zapewnienia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej oraz współpracy, a także w celu wykorzystania bogatych zasobów przyrodniczych, kulturowych i ludzkich znajdujących się w rejonie obu mórz.

Program wspiera strategię UE na rzecz regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego (EUSAIR) uruchomioną w 2014 r., łączącą cztery państwa członkowskie UE z ich sąsiadami: Albanią, Bośnią i Hercegowiną, Czarnogórą i Serbią, z których wszystkie są kandydatami do członkostwa w UE.

<http://europa.eu/!yb66Bk>

REGION OF WESTERN GREECE
full of contrast!

^ Słynny **karnawał w Patras** trwa dwa miesiące, podczas których odbywają się tańce, parady, poszukiwanie ukrytego skarbu, karnawał dziecięcy i dziesiątki innych atrakcji. Jego najważniejszym momentem jest odbywająca się w sobotni wieczór parada grup karnawałowych, niedzielna parada platform i zespołów, a na koniec rytualne spalenie króla karnawału w zatoce Patras.

√ Pracownicy Instytucji Zarządzającej odpowiedzialni za wdrożenie Programu Operacyjnego dla Grecji Zachodniej na lata 2014–2020.

BIBLIOTEKA WSPOMAGA ROZWÓJ KULTURY I OCHRONĘ ŚRODOWISKA REGIONU

Zlokalizowana w centrum miasta Biblioteka Publiczna w Gastouni w gminie Pinios służy mieszkańcom i przyczynia się do rozwoju kultury szerszego regionu. Budynek ma dwa piętra i piwnicę. Pierwsze piętro mieści bibliotekę, czytelnię i biura, a na pierwszym piętrze znajduje się przestrzeń wielofunkcyjna i lokale biurowe.

Konstrukcja budynku jest szczególnie ciekawa pod względem architektonicznym i jest dobrze wkomponowana w otoczenie mieszkalne. Dzięki finansowaniu z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) biblioteka jest miejscem przyjaznym dla środowiska i przyczynia się do oszczędności energii w rejonie poprzez odpowiednie gospodarowanie tym zasobem.

ZAKŁAD „PANAGIA ELEOUSA” TO PRAWDZIWY DOM

Jak mówi Dionysia Samanta-Psaraki, prezes zakładu Panagia Eleousa, „*największym zmartwieniem rodziców dzieci z niepełnosprawnością intelektualną jest to, co stanie się z ich podopiecznymi, gdy oni sami umrą*”.

Dom Życia ze Wsparciem, inicjatywa ufundowana ze środków EFRR, umożliwi osobom z niepełnosprawnościami intelektualnymi i innymi związanymi z tym dysfunkcjami, zwłaszcza osobom pozbawionym opieki rodzicielskiej, korzystać dożywotnio z mieszkania w rodzinnym otoczeniu nastawionym na włączenie społeczne i akceptację.

Takie podejście, pozwalające uniknąć marginalizacji i instytucjonalizacji, opiera się na podstawowym prawie każdego człowieka do godnego życia i wsparcia, które daje możliwości rozwijania umiejętności i zdolności, tak aby osoba taka mogła w miarę możliwości prowadzić samodzielne życie i być aktywnym uczestnikiem otoczenia społecznego i fizycznego.

W PLEVRONIE ZOBACZYĆ — ZNACZY UWIERZYĆ

Obiekt archeologiczny Plevrona jest jednym z najlepiej zachowanych przykładów antycznych miast Etolii z okresu klasycznego i hellenistycznego. Duże fragmenty fortyfikacji i pozostałości sieci mieszkalnej antycznego miasta przetrwały w świetnym stanie. Prace na rzecz odrestaurowania murów w tym odkrytym niedawno miejscu poprawiły również widoczność antycznej infrastruktury dostaw wody.

Prace przeprowadzone w celu ochrony zabytku były współfinansowane ze środków EFRR, co przyczyniło się do zachowania dziedzictwa kulturowego kraju.

PIERWSZE GIMNAZJUM W PIRGOS

Edukacja jest fundamentem, na którym powstaje społeczeństwo o właściwej strukturze. Z tego powodu region Grecji Zachodniej traktuje priorytetowo budowę budynków funkcjonalnych, aby zapewnić uczniom odpowiednie warunki do nauki i pomóc im zaadaptować się do systemu oświaty.

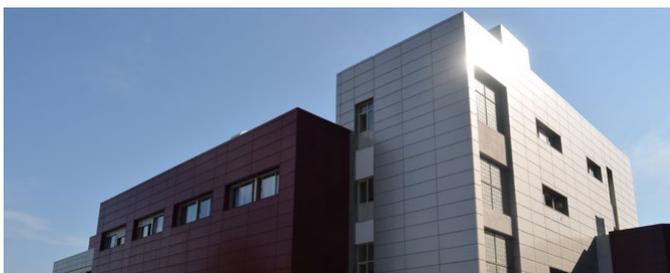
W ramach programów operacyjnych EFRR/EFS na lata 2007–2013 ukończono budowę 20 szkół, a na kolejny okres programowania 2014–2020 przeznaczono już 11 obiektów szkolnych.

PORT W KATAKOLO — PLANY MODERNIZACJI

Znajdujący się na wychodzącym na Morze Jońskie cyplu port Katakolo odgrywa ważną funkcję bramy dla statków wycieczkowych, które cumują tam, przywożąc pasażerów chcących zwiedzić archeologiczny kompleks antycznej Olimpii.

Modernizacja sfinansowana ze środków EFRR ma poprawić jakość warunków dokowania i zapewnić pasażerom większe bezpieczeństwo oraz komfort, a także zwiększyć możliwości portu do przyjmowania większych statków. Dodatkowo poprawie ulegnie bezpieczeństwo ruchu drogowego i pieszego dzięki przebudowie otaczających obszarów i przestrzeni publicznej.

SZPITAL OGÓLNY W PATRAS MA SIĘ JUŻ LEPIEJ

Sektor opieki zdrowotnej jest bardzo ważny dla dobra i jakości życia mieszkańców regionu. Po potężnych zniszczeniach spowodowanych trzęsieniem ziemi w 2008 r. szpital Agios Andreas w Patras wymagał poważnej renowacji. Przy wsparciu EFRR budynek centralny jest modernizowany i wyposażany w nowy sprzęt medyczny i hotelowy. Projekt miał być ukończony do końca 2016 r.

„PHOSIL” ODKRYWA TAJNIKI ENERGOOSZCZĘDNEGO I EKONOMICZNEGO ROZWIĄZANIA DLA OGNIW FOTOWOLTAICZNYCH

Organizacje z trzech państw: Francji, Hiszpanii i Grecji współpracują przy programie badań nad nowymi elastycznymi metodami produkcji modułów fotowoltaicznych. Grecja Zachodnia uczestniczy w tych działaniach za pośrednictwem Instytutu Technologii i Badań/Instytutu Inżynierii Chemicznej (koordynatora projektu) i firmy ADVENT. Rozwiązanie opiera się na elastycznym ogniwie fotowoltaicznym o dużej zdolności adaptacji do każdego zastosowania i na technikach obróbki laserowej, które mają zastąpić cięcie mechaniczne w procesie produkcji.

Cel produktu badawczego wspieranego przez EFRR jest dwojaki: odkryć alternatywną metodę produkcji — cienkie błony silikonowe z substratem organicznym z grafenem zastępujące konwencjonalne elektrody ITO — oraz rozwiązać problem nadmiernego zużycia surowca silikonowego, zmniejszyć koszty produkcji ogniw fotowoltaicznych i ograniczyć ilość generowanych odpadów.

✓ *Badania nad grafenem i jego klasyfikacja z zastosowaniem spektroskopii ramanowskiej.*

REGION OF WESTERN GREECE

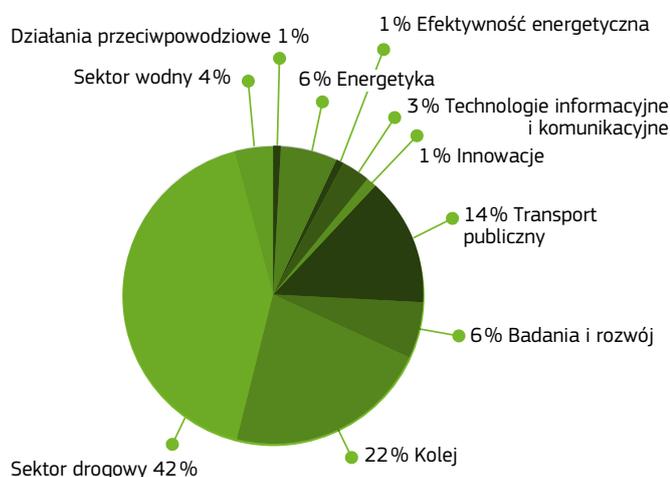
full of contrast!

Sprawniejsza ocena podnosi efektywność dużych projektów DG ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej

Polityka spójności UE finansuje duże projekty wspomagające plan inwestycji europejskich w celu mobilizacji pieniędzy, wsparcia inwestycji w gospodarkę realną i stworzenia otoczenia przyjaznego dla inwestycji. Nowy, szybszy system jest już gotowy i czeka na duże projekty z państw członkowskich.

Od budowy międzyregionalnych połączeń transportowych po rozwój europejskiego potencjału odnawialnych źródeł energii, największe projekty infrastrukturalne finansowane z funduszy UE w znacznym stopniu wpływają na rozwój gospodarczy Europy i poprawę życia Europejczyków. Sprawniejsza procedura oceny i akceptacji jeszcze bardziej wzmacnia skuteczność tych ważnych inicjatyw inwestycyjnych, gwarantując, że finansowanie jest dostępne tam, gdzie jest potrzebne oraz gdzie jego wpływ będzie największy i najszybszy.

PODZIAŁ DUŻYCH PROJEKTÓW ZŁOŻONYCH DO KOŃCA 2016 R. WEDŁUG SEKTORÓW

(źródło: dane SFC2014)

W okresie finansowania 2014–2020 dla dużych projektów w ramach nowego podejścia spożytkowana zostanie zaawansowana wiedza JASPERS, wspólnej inicjatywy wsparcia projektów w regionach europejskich, będącej partnerstwem w dziedzinie pomocy technicznej utworzonym przez DG ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej, Europejski Bank Inwestycyjny i Europejski Bank Rozbudowy i Rozwoju.

JASPERS zatrudnia przede wszystkim ekspertów z organów regionalnych, funkcjonujących blisko beneficjentów, co ma być gwarancją odpowiedniego przygotowania dużych projektów, tak aby jak najefektywniej i jak najwydajniej spełniały one potrzeby ludności.

Duże projekty kładą nacisk na poprawę sieci połączeń między europejskimi obywatelami, przedsiębiorstwami, krajami i regionami. Obejmują one inwestycje infrastrukturalne na dużą skalę, finansowane ze środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w obszarach takich jak transport, środowisko, edukacja, energetyka oraz badania i rozwój.

Komisarz ds. polityki regionalnej Corina Crețu mówi: „Duże projekty pełnią funkcję «ambasadorów» działalności w ramach polityki spójności w całej Europie, więc zawsze poświęcam im szczególną uwagę. Świetnie ilustrują one namacalny korzystny wpływ polityki spójności na najniższym szczeblu; projekty te niewątpliwie poprawiają jakość codziennego życia ludzi i przyczyniają się do pobudzenia gospodarki lokalnej”.

Szybka ocena

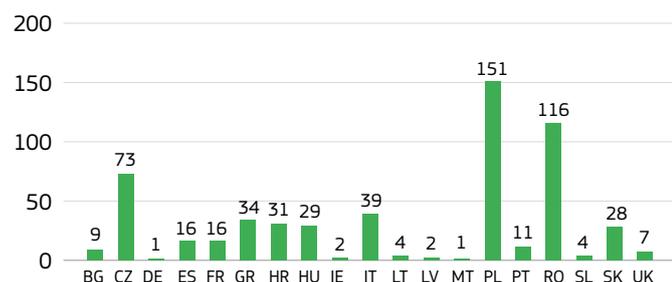
W bieżącym okresie finansowania zatwierdzono już, z zastosowaniem najnowszych usprawnionych metod, około 54 duże projekty (do połowy marca 2017 r.). Przeciętnie taka akceptacja trwała poniżej 100 dni kalendarzowych, co oznacza znaczną poprawę w porównaniu do 224 dni w latach 2007–2013.

Proces oceny został przekształcony tak, aby uniknąć niepotrzebnych opóźnień i zagwarantować, że projekty są sporządzane, zatwierdzane i finansowane możliwie jak najsprawniej. W marcu 2016 r. w DG Regio powstała nowa Jednostka ds. Zamknięcia

i Dużych Projektów, w której scentralizowano zatwierdzanie dużych projektów, aby poprawić spójność i przyspieszyć proces akceptacji ze strony Komisji.

Mimo że czas oceny uległ znacznej poprawie, państwa członkowskie muszą zwiększyć swoje wysiłki przy przygotowywaniu dużych projektów do przedłożenia Komisji. Do końca 2016 r. złożono zaledwie 76 spośród 584 dużych projektów zaplanowanych w programach operacyjnych (PO) (zob. dane poniżej).

LICZBA DUŻYCH PROJEKTÓW NA PAŃSTWO CZŁONKOWSKIE OBJĘTYCH PO WEDŁUG STANU NA STYCZEŃ 2017 R.

(Źródło: SFC 2014)

W okresie programowania 2014–2020 inicjatywie JASPERS powierzono zadanie oceny projektów w imieniu Komisji. Jest to funkcja dodatkowa oprócz opracowywania dużych projektów, budowania potencjału technicznego i administracyjnego w organach krajowych i realizacji niezależnych ocen projektów dla państw członkowskich.

JASPERS dysponuje dogłębną wiedzą, potencjałem i doświadczeniem swoich ponad 120 pracowników, którzy są w przeważającej mierze specjalistami w swoich dziedzinach i mogą doradzać władzom lokalnym w terenie, sprawdzać zgodność projektów z przepisami i usprawniać ich przygotowanie.

Wsparcie na dalszym etapie w ramach inicjatywy JASPERS otrzymają projekty finansowane ze środków instrumentu „Łącząc Europę”, przede wszystkim w sektorze kolejowym i drogowym, a także Europejskiego Centrum Doradztwa Inwestycyjnego, które pomaga przy kontrolowaniu i przetwarzaniu wniosków o pomoc.

Podaj dalej

Inicjatywa JASPERS ma udzielać wsparcia państwom członkowskim przy przygotowaniu dobrych jakościowo projektów, kwalifikujących się do finansowania z funduszy UE, a zwłaszcza inicjatyw, które dadzą zwielokrotnione efekty poprzez rozpowszechnianie najlepszych praktyk i stworzenie modeli, które mogą być powielane przez kraje beneficjentów. Doświadczenie pokazuje, że wartość dodana inicjatywy JASPERS wykazuje tendencję wzrostową,

gdzie zaangażowanie w projekty ma miejsce na najwcześniejszych etapach, np. na etapie analizy możliwości. Oprócz wkładu w projekty indywidualne JASPERS udziela też wsparcia w postaci strategii sektorowych i wytycznych metodologicznych w celu udoskonalenia procesu selekcji i opracowania projektu.

Dzięki multidyscyplinarnemu zespołowi ekspertów JASPERS może w końcu doradzać w sprawie projektów międzysektorowych, tak jak te określone w kontekście agencji miejskiej na rzecz inteligentnych i zrównoważonych miast.

Selekcja i akceptacja projektu jest przyspieszona i udoskonalona dzięki zaktualizowanym procedurom oceny kosztów i korzyści. Muszą one obejmować szczegóły rozważanych alternatyw, informacje o dochodowości i stabilności finansowej projektu oraz analizy wymagań, ryzyk i rentowności projektu z uwzględnieniem przewidywanego wpływu na rozwój lub transformację danego regionu.

Najnowsze procedury są szczegółowo opisane w Przewodniku oceny kosztów i korzyści projektów inwestycyjnych polityki spójności 2014–2020, opracowanym z udziałem ekspertów JASPERS: <http://europa.eu/!Pt93uP>.

JASPERS koncentruje się na większych projektach o łącznych kosztach kwalifikowalnych powyżej 75 mln EUR w przypadku projektów z dziedziny transportu i energetyki oraz 50 mln EUR dla pozostałych sektorów. Poniżej tych progowych wartości kosztów wsparcie mogą uzyskać projekty w mniejszych krajach lub tam, gdzie są one realizowane jako działania pilotażowe w dziedzinie dobrych praktyk.

Nowe wytyczne

Zgodnie z nowym, usprawnionym podejściem państwa członkowskie składające duży projekt do Komisji mogą teraz wybrać jedną z dwóch procedur:

- ▶ Powiadomienie Komisji po pozytywnej weryfikacji projektu przez niezależnych ekspertów, jak np. eksperci JASPERS, w związku z czym dana instytucja przechodzi łagodniejszą kontrolę jakości;
- ▶ Złożenie projektu bezpośrednio w Komisji, która przeprowadzi ocenę, aby określić, czy wkład finansowy będący przedmiotem wniosku jest uzasadniony.

Kwestią problematyczną zawsze jest terminowa realizacja projektu. Dlatego też akceptacja Komisji zależeć będzie od rozpoczęcia prac w ciągu trzech lat od zatwierdzenia.

Aby zagwarantować długoterminowe i szeroko zakrojone oddziaływanie dużych projektów, muszą one być ściślej powiązane z inteligentnymi strategiami rozwoju narodowego i programami operacyjnymi państwa członkowskiego. Do programów operacyjnych należy teraz dołączyć listę dużych projektów odzwierciedla-

GŁÓWNE ZMIANY W DUŻYCH PROJEKTACH 2014–2020

- › Obowiązkowa lista dużych projektów w programach operacyjnych;
- › Większa rola niezależnych ekspertów (JASPERS);
- › Mniejsza liczba dużych projektów: wartości progowe są wyższe i oparte na łącznym koszcie kwalifikowalnym;
- › Większy nacisk na wdrożenie dużych projektów: wszystkie decyzje wydawane są warunkowo;
- › Zaktualizowany przewodnik oceny kosztów i korzyści;
- › Uproszczone reguły wyliczania dotacji;
- › Certyfikacja wydatków możliwa jest tylko w przypadku, gdy projekt został przedłożony Komisji;
- › Brak finansowania dla ukończonych projektów.

jącą realną sekwencję projektów. Lista może być zmieniona przez komitety monitorujące programy operacyjne, aby umożliwić ich elastyczne dostosowanie, z zachowaniem strategicznego ukierunkowania każdego projektu.

W wielu sektorach, jak np. transport, duże projekty muszą być silnie powiązane z podejściem strategicznym do inwestycji sektorowych, jak np. funkcjonowanie kompleksowego transportowego planu centralnego. Projekty muszą oprócz tego zawierać analizę wpływu na środowisko, a zwłaszcza analizę potencjalnego wpływu na strefy wrażliwe będące częścią sieci Natura 2000 oraz obszarów mających znaczenie dla ekosystemu i środowiska, chronionych na mocy dyrektyw UE. ■

WIĘCEJ INFORMACJI

http://ec.europa.eu/regional_policy/pl/projects/major/

Polska maksymalnie wykorzystuje unijne finansowanie dużych projektów

Jarosław Orliński, dyrektor Departamentu Programów Infrastrukturalnych przy polskim Ministerstwie Rozwoju, opowiada Panoramie o dużej sile oddziaływania inwestycji w Polsce.

Polska jest znaczącym beneficjentem funduszy unijnych przeznaczonych na duże projekty w sektorze transportu, energetyki, kultury, szkolnictwa wyższego i środowiska. W perspektywie finansowej 2007–2013 Instytucja Zarządzająca PO Infrastruktura i Środowisko otrzymała 210 decyzji KE w sprawie dużych projektów, dla których kwota dotacji unijnych wynosiła 24,3 mld EUR.

Polska zbudowała, rozbudowała i zmodernizowała oczyszczalnie ścieków, zwiększyła dostępność transportową i poprawiła połączenia międzyregionalne, rozwijając drogową i lotniczą sieć TEN-T i poprawiając połączenia transportowe między największymi miastami Polski wschodniej i innymi częściami kraju. Podnieśliśmy poziom bezpieczeństwa dróg poprzez modernizację infrastruktury i instalację lepszego sprzętu. Ponadto zbudowano lub zmodernizowano kanały morskie i rzeczne oraz rozszerzono istniejącą już infrastrukturę śródlądowych szlaków wodnych.

Zwiększono bezpieczeństwo dostaw energii — co było celem kluczowym zarówno na szczeblu unijnym, jak i krajowym — poprzez rozbudowę infrastruktury energetycznej obejmującej gazociągi, sieci elektroenergetyczne, podziemne zbiorniki gazu oraz

budowę terminala LNG w Świnoujściu. Zainwestowano również we wzrost produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

Polska poczyniła również inwestycje w sektorze kultury, wdrażając projekty ochrony i renowacji zabytków o znaczeniu regionalnym, w tym również tych wpisanych na Listę światowego dziedzictwa UNESCO.

Stworzono nowoczesne ośrodki akademickie, których najważniejszym zadaniem jest kształcenie specjalistów w dziedzinie nowych technologii. Wsparcie otrzymały również najważniejsze inwestycje w infrastrukturę szkolnictwa wyższego, przede wszystkim w placówkach zajmujących się naukami przyrodniczymi oraz badaniami i rozwojem.

Polska na czele

Polska, jako główny beneficjent polityki spójności, otrzymała na lata 2014–2020 środki o wartości 82,5 mld EUR na rozwój w obszarach przyczyniających się do wzrostu gospo-

darczego i zatrudnienia. Środki te zostaną zainwestowane przede wszystkim w rozwój infrastruktury transportowej i środowiskowej, innowacje i konkurencyjność gospodarczą, zwiększenie równowagi w całym kraju oraz sprawnie funkcjonujące państwo przyjazne dla obywateli. Cele te będą realizowane w ramach 22 programów — sześciu krajowych i 16 regionalnych.

Największy polski PO, „Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020”, z finansowaniem w wysokości 27,4 mld EUR ma wesprzeć rozwój sieci drogowej TEN-T, transport multimodalny i kolejowy, infrastrukturę drogową, niskoemisyjny transport publiczny w miastach, ochronę środowiska, w tym dostosowanie do zmian klimatu, inwestycje w gospodarkę niskoemisyjną, tj. efektywność energetyczną i odnawialne źródła energii, oraz poprawę bezpieczeństwa energetycznego. Fundusze unijne posłużą również do ochrony dziedzictwa kulturowego, rozwoju zasobów kultury i wzmocnienia strategicznej infrastruktury opieki zdrowotnej.

W okresie programowania 2014–2020 Polska prowadzi wśród innych państw członkowskich UE, jeśli chodzi o składanie dużych projektów w Komisji: trafiły tam już 42 projekty, dla których dotacje wynoszą w sumie 5,8 mld EUR. Trzydzieści jeden z nich otrzymało już akceptację KE. Na przygotowanie

bieżących projektów korzystny wpływ miały doświadczenia i dobre praktyki z poprzedniego okresu finansowania, ale zasadnicze znaczenie miała też pomoc kolegów z JASPERS.

Ministerstwo Rozwoju podpisało 15 września 2016 r. „Ustalenia robocze dla inicjatywy JASPERS dotyczące niezależnej oceny jakości dużych projektów”, które powinny przyspieszyć przeprowadzaną przez Komisję ocenę i akceptację dużych projektów. Polska przedłożyła już pierwszy duży projekt drogowy ze Śląska do niezależnej oceny jakości JASPERS.

Działania przeprowadzone w poprzednim okresie finansowania pozwoliły Polsce zbliżyć się do wyznaczonego celu zrównoważonego rozwoju, jednak wciąż stanowi to dla tego kraju wyzwanie. W okresie programowania 2014–2020 bardzo ważne jest zbudowanie gospodarki niskoemisyjnej, w której najoszczędniejszym sposobem redukcji emisji jest wydajne korzystanie z istniejących źródeł energii. Największy potencjał poprawy efektywności energetycznej mają sektory budownictwa i ogrzewania oraz sektor transportu. Po latach niedoinwestowania konieczne jest umożliwienie dużym przedsiębiorstwom przejścia na energooszczędne technologie produkcji i systemy zarządzania energią.

Poprawa efektywności energetycznej w sektorze samorządowym i mieszkalnym jest ściśle powiązana ze spełnieniem standardów jakości powietrza. Kontrole potwierdzają, że zanieczyszczenie powietrza w Polsce stanowi problem w wielu obszarach miejskich.

Mimo że kraj posiada własne źródła energii, nie jest energetycznie niezależny. Dywersyfikacja źródeł energii i dostawy za przystępną ceną mają kluczowe znaczenie dla bezpieczeństwa energetycznego. Konieczne jest więc zróżnicowanie źródeł dostaw gazu ziemnego oraz kierunków dostaw gazu i energii elektrycznej, co powinno oznaczać również rozbudowę i modernizację sieci transmisyjnych i dystrybucyjnych.

Przekrojowe zagadnienie dotyczące zmian klimatu i dostosowania się do nich ma decydujące znaczenie dla osiągnięcia celów ogólnego rozwoju kraju. Szczególnie ważne jest zapobieganie największym zagrożeniom i ich ograniczanie. Spośród wielu skutków zmian klimatu największy wpływ na Polskę mogą mieć powodzie o nasilonej częstotliwości i intensywności. Aby przygotować się na konsekwencje tych zagrożeń i je wyeliminować, realizowane są inwestycje w infrastrukturę kontroli przeciwpowodziowej, większą wydajność systemów wczesnego ostrzegania i przewidywania zagrożeń oraz rozszerzenie zakresu systemu monitorowania ryzyka powodzi. ■

PRZYKŁADY SUKCESÓW WDROŻENIA POLSKIEGO PO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO NA LATA 2007–2013:

- › budowa/rozbudowa/modernizacja 275 oczyszczalni ścieków;
- › budowa lub rozbudowa 15 051 km systemu kanalizacji sanitarnej;
- › budowa 455 km autostrad w sieci TEN-T;
- › budowa lub przebudowa 680 km dróg ekspresowych w sieci TEN-T;
- › budowa lub modernizacja 583 km torów kolejowych;
- › przebudowa 8 portów lotniczych z uwzględnieniem potrzeb bezpieczeństwa;
- › produkcja dodatkowych 991,8 MW energii w elektrowniach wykorzystujących OZE;
- › budowa 987 km nowych gazociągów przesyłowych;
- › budowa 367 km elektroenergetycznych sieci przesyłowych;
- › budowa 1589 km nowych gazociągów dystrybucyjnych;
- › odbudowa i/lub renowacja 77 zabytkowych budynków;
- › 47 nowych/zbudowanych, rozbudowanych i/lub przebudowanych instytucji kultury (muzea, galerie, teatry i instytucje muzyczne);
- › wdrożenie kompleksowych rozwiązań z dziedziny technologii informacyjnych i komunikacyjnych na rzecz infrastruktury edukacyjnej w 57 placówkach instytucji szkolnictwa wyższego.

ROZBUDOWA MUZEUM POBUDZA ŻYCIĘ KULTURALNE OVIEDO

Alfonso Palacio, dyrektor Muzeum Sztuk Pięknych w Asturii, opowiada *Panoramie*, jak rozbudowa muzeum w hiszpańskiej Asturii wzbogaciła dziedzictwo kulturowe regionu i jak wpłynęła na sektor edukacji i szkoleń.

Panorama: Został pan dyrektorem Muzeum Sztuk Pięknych w Asturii w 2013 r. Które momenty w tym okresie uznałby pan za najważniejsze dla siebie, a które dla muzeum i dla odwiedzających?

Alfonso Palacio: Myślę, że te trzy elementy są ze sobą ściśle związane. Najważniejsze cele w zakresie zarządzania, jakie udało się w tym czasie osiągnąć, to przygotowanie i rozpoczęcie rozbudowy muzeum, uzupełnienie kolekcji i otwarcie dwóch pozostałych zabytkowych budynków będących częścią kompleksu.

Dodatkowo systematyczny i nieprzerwany program wystaw przez cały ten okres pozwolił muzeum na przyjęcie 90 000 odwiedzających rocznie. Co więcej, udało się skuteczniej dotrzeć do społeczeństwa dzięki zastosowaniu nowych technologii i mediów społecznościowych, a jest to dziedzina, w której muzeum przez długi czas pozostawało w tyle. I wreszcie wspaniała darowizna, którą nasze muzeum otrzymało od Plácido Arango Ariasa, pozwoli nam zrobić ogromny skok naprzód.

Jakie są według pana najważniejsze obecnie działania muzeum?

Muzeum Sztuk Pięknych w Asturii świetnie się spisało w latach poprzedzających objęcie przeze mnie stanowiska dyrektora, zwłaszcza jeśli chodzi o zgromadzenie ważnej kolekcji sztuki hiszpańskiej pochodzącej z okresu od XV do XX w. Do tego doszło niezwykle ważne pozyskanie 410 dzieł z kolekcji Pedro Masaveu. Dzięki rozpoczęciu rozbudowy i otwarcia zabytkowych budynków muzeum w ostatnim czasie możliwe

było zarówno ilościowe, jak i jakościowe zaprezentowanie i udoskonalenie kolekcji oraz zwiększenie liczby działań informacyjnych, naukowych i edukacyjnych.

Możemy teraz zapewnić publiczności wygodniejsze, pełniejsze zwiedzanie, możemy być otwarci na nowych rozmówców i możemy rozbudować połączenia sieciowe z innymi instytucjami, zawierając nowe porozumienia o współpracy.

Z czego wynikała decyzja o uruchomieniu projektu rozbudowy muzeum i jak zabezpieczono jej finansowanie? Jaką rolę odegrały fundusze UE?

Decyzja o uruchomieniu projektu rozbudowy była przede wszystkim umotywowana potrzebą powiększenia powierzchni muzeum, zarówno w celu wystawienia większej liczby dzieł sztuki, które dotąd musiały być przechowywane w magazynie, jak i w celu pozyskania nowych pomieszczeń

magazynowych, gdyż dotychczasowe były w stanie bliskim ruiny.

Projekt został sfinansowany przez samorząd regionalny i za pośrednictwem Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, który bardzo dużą część środków przekazał poprzez Program Operacyjny „Asturia” na okres programowania 2007–2013. Należy również pamiętać, że uruchomienie rozbudowy w 2015 r. stanowi jedynie pierwszą fazę trwającego projektu, który zostanie zakończony wraz z realizacją fazy II.

Jak rozbudowa wpłynęła na odwiedzających, a zwłaszcza społeczność lokalną, mam na myśli na przykład wzrost aktywności kulturalnej i edukacyjnej skupionej wokół muzeum?

Ten wpływ jest ogromny. Musimy pamiętać, że w roku 2013, po moim objęciu stanowiska dyrektora, muzeum zmagало się ze znacznym spadkiem liczby odwiedzających, która w tym czasie wynosiła około 45 000. Jest to liczba o 15 000 niższa od średniej liczby osób odwiedzających muzeum w jego najlepszym okresie. Rozbudowa rozpoczęła się w marcu 2015 r. i w tym samym roku odnotowaliśmy 85 000 odwiedzających. Nie ma wątpliwości, że rozbudowa, wraz ze wzrostem generowanej w związku z tym aktywności kulturalnej i edukacyjnej, jest potężnym motorem konsolidującym wcześniejsze grupy odbiorców i przyciągającym nowych. W 2016 r. odwiedziło nas już 90 000 osób.

Jak układały się relacje z instytucją zarządzającą, innymi partnerami, a zwłaszcza z głównym architektem, Patxi Mangado? Jak wyglądała koordynacja prac?

Relacje były dobre, zawsze opierały się na współpracy i dialogu między różnymi zainteresowanymi stronami zaangażowanymi w proces, niezależnie od wszelkiego rodzaju komplikacji i trudności, które trzeba było pokonać w trakcie realizacji projektu.

Na jakie największe wyzwania natrafił pan, dążąc do realizacji celu projektowego? Jakie udało się wyciągnąć wnioski na przyszłość?

Jedna z największych trudności pojawiła się na samym początku, gdy zdaliśmy sobie sprawę z ogromu prac, jakie muszą wykonać pracownicy muzeum, których było i wciąż jest naprawdę niewiele. Musieliśmy sobie poradzić z tym problemem wtedy i właściwie robimy to dalej, ponieważ w dalszym ciągu musimy zatrudnić nowe osoby, w tym techników i strażników do pomieszczeń wystawowych oraz innych miejsc, które stały się punktami, w których skupia się życie kulturalne miasta i gdzie realizowana jest działalność edukacyjna. ■

WIĘCEJ INFORMACJI

<http://www.museobbaa.com/>

Sprawozdanie przedstawiające korzyści płynące ze strategii makroregionalnych UE

TE URUCHAMIANE WŁAŚNIE PLATFORMY MOGĄ POMÓC WE WDROŻENIU WSPÓŁPRACY MIĘDZYREGIONALNEJ NAD SZEREGIEM ZAGADNIENÍ

Aby rozwiązywać problemy, których nie zatrzymają granice, takie jak zmiany klimatu konkurencyjność gospodarcza i zanieczyszczenie, kraje muszą pracować nad nimi wspólnie. Zgodnie z nowym sprawozdaniem Komisji strategii międzyregionalne (SMR) UE mogą pomóc we wprowadzaniu obejmujących wiele krajów rozwiązań tych problemów, a także mogą wzmocnić współpracę w dziedzinie polityki. Sprawozdanie przekonuje również, że potencjał SMR nie został jeszcze w pełni uwolniony i wyjaśnia, jak można to zrobić.

SMR zapewniają państwom ramowe podstawy do wzmocnienia związków z sąsiadami w celu podjęcia problemowych kwestii, które dotyczą ich wszystkich. Koncepcja ta nie zakłada tworzenia kolejnego poziomu polityki ani finansowania, ale raczej rozpowszechnianie akcji, które można wspierać poprzez istniejące programy i mechanizmy. Wiele działań, aby przynosić efekty, potrzebuje rozpędu, więc mogłyby

one skorzystać na lepszej koordynacji regionalnej. SMR są również otwarte na kraje spoza UE, dlatego mogą odgrywać ważną rolę we wzmacnianiu relacji na zewnętrznych granicach Unii. W ten sposób SMR nadają dodatkową wartość aspektowi współpracy polityki spójności.

Pierwsza SMR wystartowała w 2009 r. i objęła region Morza Bałtyckiego (EUSBSR). Od tego czasu powstały trzy kolejne SMR: strategia UE na rzecz regionu Dunaju (EUSDR) w 2011 r., strategia UE na rzecz regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego w 2014 r. i strategia UE na rzecz regionu alpejskiego (EUSALP) w 2015 r. W sumie zaangażowanych było 19 krajów UE i osiem krajów spoza Unii. Strategie te są dostosowane do ogólnych strategii polityki UE, co ma służyć ich lepszemu wdrażaniu i rozwiązywaniu problemów przekrojowych.

Efekty

Sprawozdanie pokazuje, że SMR wywołały większe zainteresowanie współpracą terytorialną i spójnością terytorialną oraz ich wartością dodaną, przyciągnęły więcej uwagi poświęcanej

< Corina Crețu, członek KE odpowiedzialny za politykę regionalną, w listopadzie 2016 r. odbyła podróż do Szwecji, aby wziąć udział w 7 Forum strategii w sprawie strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

tym kwestiom i zaczęły już wywierać korzystny wpływ na najniższym szczeblu. Strategie wzmocniły współpracę w pewnych obszarach polityki (np. centralny plan żeglowności Dunaju i rozbudowa planu działań w zakresie połączeń międzysystemowych na rynku energii państw bałtyckich), a w pewnych przypadkach były również źródłem pewnych bodźców politycznych. W przypadku regionu Bałtyku pomogły one umieścić tematy o znaczeniu regionalnym z powrotem w agendzie politycznej, w tym organizację w 2015 r. pierwszego od 2008 r. spotkania na wysokim szczeblu w sprawie kultury.

SMR przyczyniły się do udoskonalenia istniejących mechanizmów współdziałania i wzmocniły współpracę między istniejącymi strukturami regionalnymi, a także pomiędzy uczestniczącymi państwami członkowskimi UE a sąsiadującymi państwami spoza Unii, przybliżając je do Wspólnoty. Na przykład w regionie Dunaju dialog i współpracę z organizacjami międzynarodowymi wzmocniło utworzenie inicjatywy „Dialog na rzecz finansowania w regionie Dunaju”. Partnerstwa regionalne wzmocniono poprzez Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej z krajem spoza Unii (Węgry-Ukraina) oraz utworzenie programu koordynacji, pozwalającego Mołdawii na uczestnictwo w strategii.

Strategie usprawniły również tworzenie nowych sieci w regionach lub pomogły zwiększyć skuteczność już funkcjonujących (np. forum BALTFISH), nadały tempo procesowi tworzenia nowych projektów makroregionalnych lub pomogły kontynuować te już trwające. Rozpowszechniły też zintegrowane i międzysektorowe podejście, sprzyjały ściślejszej współpracy czy koordynacji między różnymi podmiotami na wszystkich szczeblach (unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym).

Poniżej przedstawiono skrótowo efekty wszystkich strategii w odpowiednich sekcjach.

Lepsza współpraca

Sprawozdanie podkreśla również szereg zagadnień, które powinny być objęte działaniem SMR. Ochrona środowiska zajmuje wysokie miejsce na tej liście. Regiony Morza Bałtyckiego, Dunaju oraz Morza Adriatyckiego i Jońskiego muszą zwiększyć wspólne wysiłki na rzecz lepszej ochrony środowiska morskiego. Dodatkowo wiele regionów mogłoby skorzystać na lepszej łączności w dziedzinach energetyki i transportu. Kraje Morza Adria-

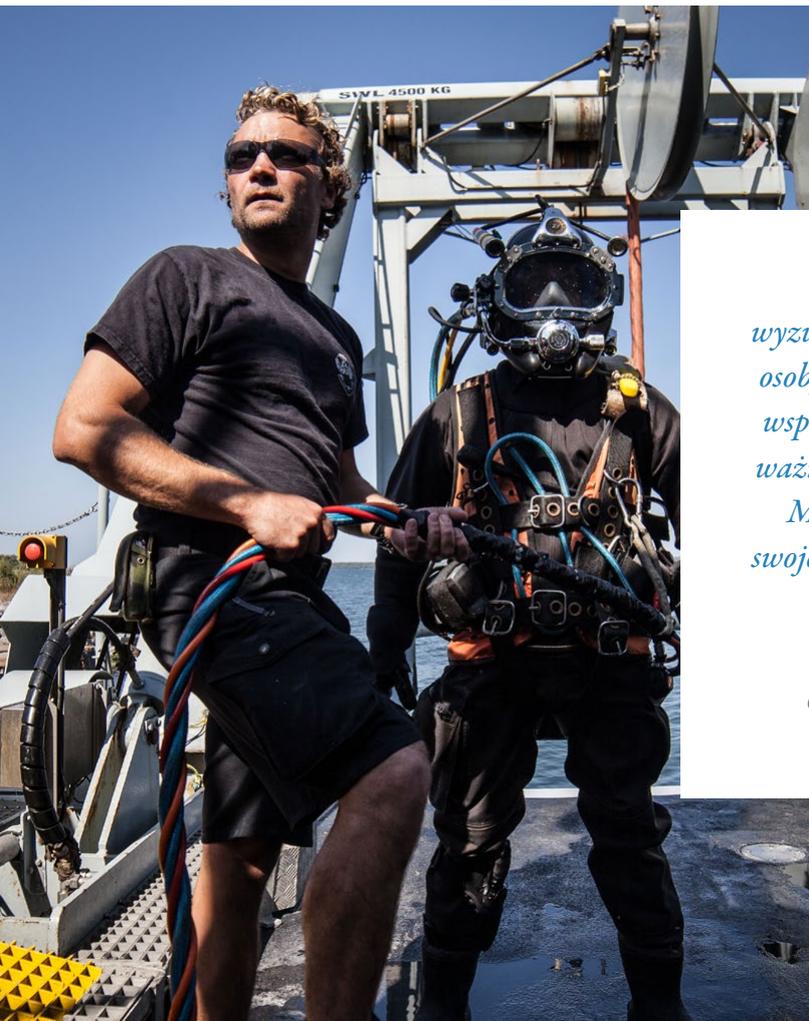
tyckiego i Jońskiego muszą również wypracować politykę skutecznego zarządzania potężnym kryzysem uchodźczym i migracyjnym w sposób skoordynowany i pragmatyczny.

Sprawozdanie zaleca również, aby SMR zadbały o lepszą komunikację na potrzeby wdrażania. Mogłoby to oznaczać pomoc partnerom projektu w znalezieniu odpowiednich osób na właściwe miejsca pracy albo informowanie koordynatorów krajowych o wynikach projektu. Zgodnie z raportem krajowe ministerstwa powinny w większym stopniu zobowiązać się do osiągnięcia celów SMR i zapewnić bliższą współpracę między grupami sterującymi i instytucjami zarządzającymi programami wspieranymi przez europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne lub inne instrumenty. Ponieważ strategie nie mają własnego budżetu, muszą lepiej koordynować wykorzystanie dostępnych strumieni finansowania. Aby uwolnić cały potencjał, należy w końcu w pełni zbadać i wykorzystać powiązania między SMR a polityką spójności.

Jest to pierwsze sprawozdanie na temat postępów, obejmujące wszystkie SMR razem. W przyszłości Komisja zamierza publikować tego typu sprawozdania kontynuacyjne co dwa lata. ■

WIĘCEJ INFORMACJI

<http://europa.eu/!gG38wx>

< Projekt DiveSMART Baltic, zainicjowany po wypadku statku Costa Concordia w 2012 r. ma na celu przygotowanie nurków do współpracy w całym regionie Morza Bałtyckiego w sytuacjach awaryjnych. Koordynacja i wzajemne uznanie procedur oraz kompetencji nurkowych pozwolą na prowadzenie trudnych i długotrwałych poszukiwań i akcji ratowniczych na Morzu Bałtyckim, dzięki czemu będzie ono obszarem bezpieczniejszym, jeśli chodzi o podróżowanie, życie i pracę.

“ Morze Bałtyckie nas łączy. Jest dla nas źródłem wyzwań. [...] Powinniśmy współpracować jako pojedyncze osoby i jako narody, poszukując wspólnych rozwiązań dla wspólnych problemów [...]. Strategia EUSBSR dostarcza ważnych ram dla naszych pilnych prac służących ochronie Morza Bałtyckiego. Żadna strategia nie spełnia jednak swojego zadania, jeżeli pozostaje na papierze. Musi zostać wdrożona, a do tego potrzeba ludzi. ”

Jej Królewska Wysokość Księżniczka Szwecji Wiktorja
6. Doroczne Forum Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego,
Jūrmala, 15–16 czerwca 2015 r.

STRATEGIA UNII EUROPEJSKIEJ DLA REGIONU MORZA BAŁTYCKIEGO (EUSBSR)

Od uruchomienia strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego w 2009 r. rosną oczekiwania co do jej wyników: jako pierwsza jest obiektem największego zainteresowania. W ciągu siedmioletniego okresu jej wdrażania osiągnięto różnorodne rezultaty. Są to między innymi: utworzenie nowych trwałych sieci lub zwiększenie efektywności i wykorzystania już istniejących, rozpoczęcie nowych i kontynuacja wcześniejszych projektów odnoszących się do działań makroregionalnych, promowanie zarządzania na wielu szczeblach i współpraca międzysektorowa.

Strategia EUSBSR przyczyniła się również do kształtowania i rozwijania polityki (np. w dziedzinie energetyki, nawigacji, środowiska i zmian klimatu), dalszego rozwoju synergii i komplementarności różnych ram współpracy w regionie oraz wzmocnienia współpracy i koordynacji na wszystkich szczeblach, zarówno wewnątrz krajów jak i pomiędzy nimi.

PRZYKŁADY

- › Dzięki wdrożeniu projektów takich jak PRESTO i IWAMA (Interaktywne zarządzanie zasobami wodnymi) jakość wód Bałtyku poprawia się i zmniejsza się napływ substancji biogennych.
- › Bliższa współpraca między przedsiębiorstwami i studentami, promowana w ramach projektów takich jak Bałtycki Program Szkoleniowy, pobudza rozwój biznesu i integrację w regionie Morza Bałtyckiego.
- › Bezpieczeństwo morskie i zapobieganie wypadkom na Bałtyku uległo poprawie w wyniku projektów takich jak „Wydajny, bezpieczny i zrównoważony transport na morzu” (EfficienSea) oraz jego kontynuacja — EfficienSea2, których celem jest stworzenie i testowanie infrastruktury i usług dla e-Nawigacji.

“*Dunaj jest dziś symbolem współpracy. Wynika to między innymi ze strategii dla regionu Dunaju, która łączy kraje jego dorzecza i tworzy przestrzeń dla współpracy starych i nowych państw członkowskich oraz krajów, które mogą zostać kolejnymi członkami Unii Europejskiej.*”

Robert Fico, Premier Słowacji

5. Doroczne Forum Strategia UE na rzecz regionu Dunaju,
Bratysława, 3–4 listopada 2016 r.

STRATEGIA UE NA RZECZ REGIONU DUNAJU (EUSDR)

Pierwsze pięć lat wdrażania pokazało, że EUSDR przynosi owoce. Dzięki strategii rozpoczęto albo kontynuowano szereg nowych ważnych projektów makroregionalnych (np. w dziedzinie żeglowności i zmian klimatu). Łącząc ze sobą zainteresowane strony z różnych szczebli, EUSDR przyczyniła się do wzmocnienia kultury współpracy i pomogła rozwinąć wielokulturowy dialog. Przysłużyła się też wzmocnieniu koordynacji i powstaniu synergii między strategiami polityki a instytucjami na szczeblu krajowym,

PRZYKŁADY

- › W dorzeczu Dunaju skoordynowane zarządzanie zasobami wodnymi i ryzykiem poprzez projekty takie jak SEERISK znacząco obniża ryzyko szkód wywołanych przez powodzie;
- › Wąskie gardła w dziedzinie żeglowności Dunaju są usuwane, a bezpieczeństwo nawigacji wzrasta dzięki projektom takim jak FAIRWAY i DARIF — Forum Dunaju;
- › Dialog kulturowy i czynne uczestnictwo młodych ludzi w społeczeństwie obywatelskim w regionie Dunaju wspierane są przez projekty takie jak Wzmacnianie Pozycji Młodych Ludzi — Łącząc Europę.

a także pomogła zintensyfikować współpracę tematyczną z krajami spoza UE oraz między istniejącymi organizacjami międzynarodowymi w regionie.

STRATEGIA UE NA RZECZ REGIONU MORZA ADRIATYCKIEGO I MORZA JOŃSKIEGO (EUSAIR)

“*Strategia UE na rzecz regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego ma znaczącą polityczną wartość dodaną, którą odzwierciedla udział wszystkich czterech krajów z UE i czterech krajów spoza UE, co ułatwia dążenie do Europy obecnym i potencjalnym kandydatom do członkostwa w UE.*”

Paolo Gentiloni, minister spraw wewnętrznych i współpracy międzynarodowej Włoch, Konferencja Otwarcia EUSAIR, Bruksela, 18 listopada 2014 r.

Od uruchomienia w 2014 r. strategia EUSAIR powoli nabiera kształtów. Prace w tym krótkim okresie koncentrowały się głównie na stworzeniu skutecznych struktur i reguł zarządzania, niezbędnych do realizacji strategii i osiągnięcia oczekiwanych wyników. Określono również działania priorytetowe, którym powinny być poświęcone prace na początku (np. planowanie przestrzenne obszarów morskich oraz stworzenie autostrad morskich). Do pewnego stopnia strategia przyczyniła się do lepszej współpracy i koordynacji między krajami, których dotyczy.

PRZYKŁADY

- › Współpraca z krajami UE nad konkretnymi kwestiami, wspólnymi dla wszystkich uczestników EUSAIR, pomaga krajom Bałkanów Zachodnich uczestniczącym w strategii realizować proces integracji z UE;
- › Korytarze ekologiczne/niebieskie korytarze łączące ląd z morzem w regionie Morza Adriatyckiego i Jońskiego zostały uznane za jedno z kluczowych obszarów promocji projektów strategicznych, w celu osiągnięcia zrównoważonego rozwoju gospodarczego uwzględniającego potrzeby środowiska.

“Regiony alpejskie korzystają z długiej tradycji współpracy, dysponując szeregiem funkcjonujących już sieci, a ambitnym założeniem tej strategii jest wzmocnienie tej solidarności.”

Corina Crețu, komisarz ds. polityki regionalnej
Konferencja otwarcia EUSALP, Brdo, 25 stycznia 2016 r.

STRATEGIA UE NA RZECZ REGIONU ALPEJSKIEGO (EUSALP)

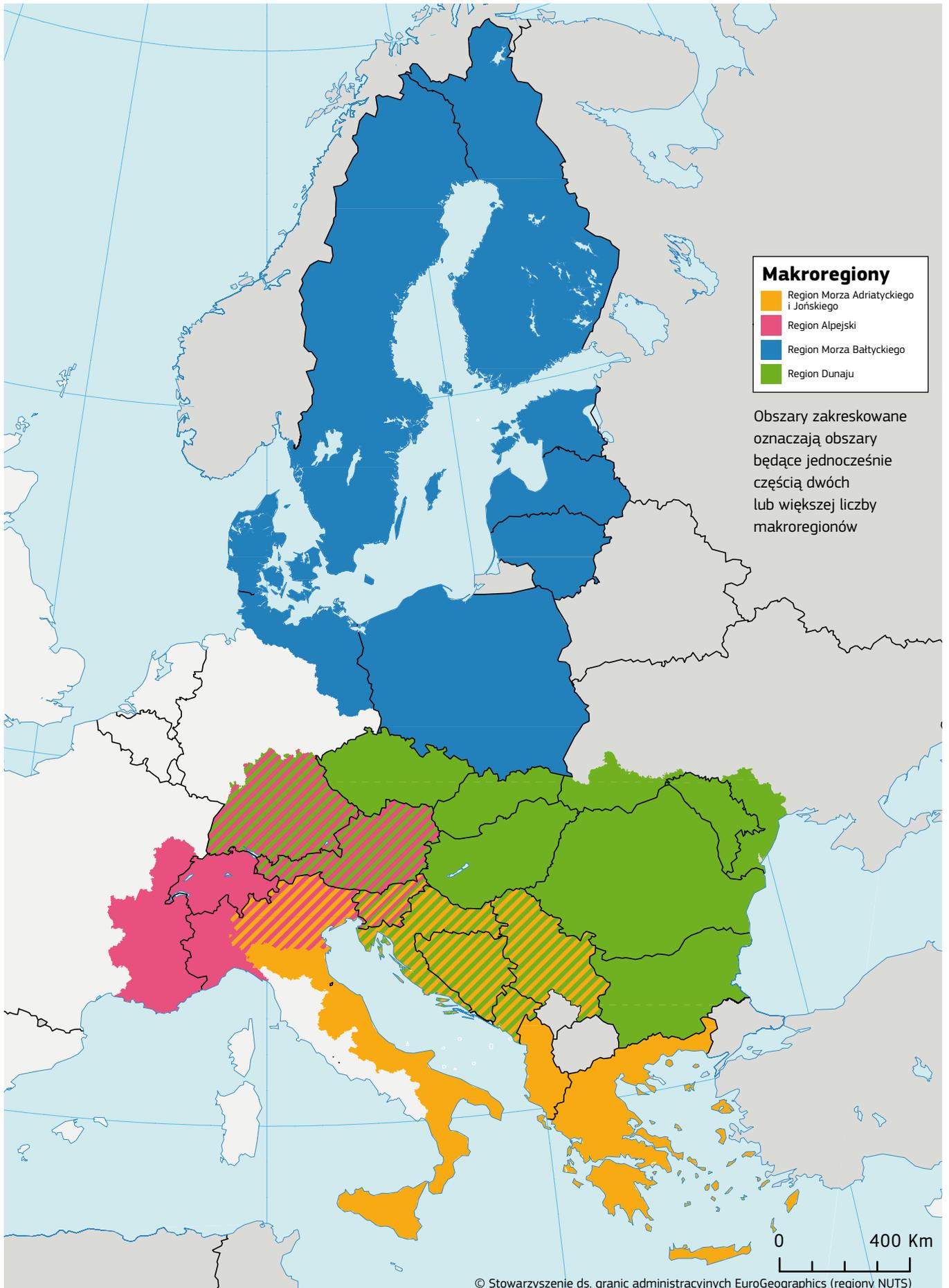
Jako najmłodsze dziecko w rodzinie unijnych strategii makroregionalnych, EUSALP miała bardzo obiecujący start w 2016 r. Ponieważ znajduje się ona jeszcze w początkowej fazie, wnioski dotyczące jej wdrożenia dopiero zostaną wyciągnięte. Niektóre początkowe osiągnięcia są już jednak dobrze widoczne. Można do nich zaliczyć porozumienie co do struktur i reguł zarządzania, jak również określenie zakresów tematycznych (np. poprawa łańcucha wartości alpejskiego drewna i przystosowanie się do zmian klimatu) potrzebnych do wdrożenia planu działań EUSALP. Na najważniejsze efekty strategii trzeba jeszcze poczekać. ■

PRZYKŁADY

- › Projekty, takie jak mountErasmus, podejmą zagadnienia stworzenia transgranicznej przestrzeni edukacyjnej na potrzeby dualnego systemu szkoleń zawodowych w regionie alpejskim;
- › Łączność ekologiczna na całym obszarze EUSALP zostanie udoskonalona na przykład poprzez utworzenie i rozwój Europejskiej Sieci Zielonej Infrastruktury (TEN-G) w regionie.

WIĘCEJ INFORMACJI

http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/macro-regional-strategies/
www.balticsea-region.eu/
www.danube-region.eu/
www.adriatic-ionian.eu/
www.alpine-region.eu/

PANORAMA
czeka na
komentarze od
czytelników!

„Waszym zdaniem” to dział *Panoramy*, w którym interesariusze na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim przedstawiają swoje opinie i plany na okres 2014–2020.

Panorama zaprasza czytelników do dzielenia się ich opiniami w tej kwestii, i to w ich własnym języku. Mogą one zostać opublikowane w kolejnych wydaniach magazynu. Aby uzyskać dodatkowe informacje, w tym również dotyczące terminu przesyłania opinii, należy skontaktować się z naszą redakcją: regio-panorama@ec.europa.eu

FUNDUSZE UE — DLA PERSPEKTYWICZNEJ I ZRÓWNOWAŻONEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI NA ŁOTWIE

Od przystąpienia Łotwy do Unii Europejskiej w 2004 r. polityka spójności stanowi integralną część strategii rozwoju gospodarczego tego kraju.

Wynikające z niej wsparcie jest jak dotąd źródłem niezmiernie ważnych korzyści dla każdego Łotysza. Jednocześnie wiemy, że możliwości, jakie zapewnia polityka spójności, również w przyszłości będą miały ogromne znaczenie dla naszego wzrostu gospodarczego. W tym roku Łotwa zamierza skoncentrować swoje wysiłki na skutecznym wdrażaniu projektów i właściwym zarządzaniu ryzykiem, aby móc w pełni i celowo wykorzystać potencjał, jaki dają fundusze UE.

Podobnie jak wcześniej, wsparcie dla przedsiębiorców jest jednym z priorytetów Łotwy w unijnym okresie programowania 2014–2020. Wsparcie kierowane jest na takie cele, jak szkolenie pracowników, badania, rozwój technologiczny i innowacje, konkurencyjność i promowanie małych i średnich przedsiębiorstw oraz wprowadzanie produkcji nowych towarów.

Obecnie ukończono ocenę projektu w ramach programu budowy zakładów i infrastruktury produkcyjnej, który ma na celu promocję rozbudowy obiektów przemysłowych i branży przetwórczej w regionach Łotwy. W gminach utworzono również inkubatory o zasięgu krajowym i regionalnym, a także inkubator dla sektorów kreatywnych w Rydze. W porównaniu do poprzedniego okresu ich liczba wzrosła stosownie do stale rosnącego zapotrzebowania ze strony przedsiębiorstw.

Dodatkowo podpisano umowy projektowe ze wszystkimi zaaprobowanymi klastrami, a pierwsze działania są już realizowane. Oczekujemy, że program klastrowy przyniesie duże zyski — przy sprzyjających warunkach rynkowych spodziewamy się, że łączna wielkość eksportu 13 zaaprobowanych klastrów mogłaby wzrosnąć o ponad 100 mln EUR, co oznacza, że ten wzrost przewyższałby środki finansowe zainwestowane w program.

Uruchomiono również instrumenty finansowe: mikrokredyty i kredyty dla start-upów, kredyty na rozwój, akceleratory dla start-upów, gwarancje kredytowe itd. W ten sposób za pośrednictwem różnych instrumentów finansowych wsparcie otrzymało już 1706 przedsiębiorców.

Jednocześnie finansowanie w formie dotacji w dalszym ciągu wspomaga konkurencyjność przedsiębiorstw, zapewniając im wsparcie w zakresie innowacji, korzystania z osiągnięć nauki oraz konkurencyjności biznesu. Wraz z bardzo skutecznymi instrumentami finansowymi dotacje docierają do tych przedsiębiorców, którzy potrzebują konkretnego rodzaju pomocy i na obszarach, gdzie poziom rozwoju społecznego i gospodarczego nie jest wystarczająco wysoki, aby przyciągać instrumenty finansowe.

Jeżeli przedsiębiorca ma dobry pomysł na działalność o dużym potencjale, który może również dać stabilne efekty, to finansowanie unijne ma dla niego decydujące znaczenie. ■

DANA REIZNIECE-OZOLA
Minister Finansów, Łotwa

ORIENTACJA NA WYNIKI: W JAKI SPOSÓB MIERZYMY WPŁYW FUNDUSZY STRUKTURALNYCH W DANII?

Duński Urząd ds. Działalności Gospodarczej we współpracy z Duńskim Urzędem Statystycznym i regionami Danii opracował narzędzie do pomiaru wpływu polityki rozwoju regionalnego w Danii.

W latach 2014–2020 z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego na inwestycje związane z pobudzaniem wzrostu i tworzeniem nowych miejsc pracy w Danii przeznaczonych zostanie około 400 mln EUR. Podobnie jak w każdym innym państwie członkowskim, skutki i wyniki duńskich projektów realizowanych w ramach funduszy strukturalnych mierzone są za pomocą szeregu wskaźników, w tym wskaźników wspólnych. Mimo ich przydatności nie są wolne od ograniczeń, dlatego że polegają na samoocenie i są stosowane tylko wtedy, gdy projekty są w trakcie realizacji. Kluczowe wyniki dotyczące duńskich projektów realizowanych w ramach funduszy strukturalnych dostępne są przeważnie po zakończeniu projektu — niejednokrotnie nawet kilka lat po ich zamknięciu.

Mając to na względzie, Duński Urząd ds. Działalności Gospodarczej oraz regionalne fora ds. wzrostu połączyły siły z Duńskim Urzędem Statystycznym w celu oszacowania tego, jak przedsiębiorstwa biorące udział w projektach finansowanych z funduszy strukturalnych faktycznie sobie radzą, m.in. pod względem zatrudnienia i osiąganych obrotów, zarówno w trakcie trwania projektu, jak i — co bardziej istotne — po jego zakończeniu.

To, czy projekty finansowane z funduszy strukturalnych przyniosły rezultaty, mierzone jest poprzez porównanie wzrostu w biorących udział przedsiębiorstwach z grupami kontrolnymi, czyli podobnymi przedsiębiorstwami, które nie uczestniczyły w projektach w ramach funduszy strukturalnych. Jeżeli uczestnicy odnotowali wyraźnie większy wzrost w porównaniu z grupą kontrolną, uznaje się to za sygnał wskazujący, że uczestnictwo w projekcie miało pozytywny wpływ.

Podczas ostatniego pomiaru wpływu skupiono się na około 150 projektach realizowanych w ramach funduszy strukturalnych, które rozpoczęto w latach 2010–2012. W projektach tych udział wzięło ponad 7000 przedsiębiorstw prywatnych, których poziom

^ Silkeborg (Jutlandia), siedziba Instytucji Zarządzającej w Danii.

wzrostu zmierzono pod koniec 2015 r., porównując go z wynikiem grup kontrolnych (najnowsze dane pochodzą z 2015 r.). Pomiar wpływu wykazał, że projekty w ramach funduszy strukturalnych przyczyniły się do stworzenia około 4200 nowych pełnoetatowych miejsc pracy w sektorze prywatnym, o równowartości około 75 000 EUR na stanowisko. Jednocześnie w ramach pomiaru oszacowano, że projekty pomogły w podniesieniu obrotów przedsiębiorstw uczestniczących w projektach o około 850 mln EUR.

Szacuje się, że pierwsze pomiary wpływu dla okresu programowania 2014–2020 zostaną zakończone w 2018 r. Pomiary te obejmą nie tylko przedsiębiorstwa uczestniczące w projektach, lecz także zaangażowanych w nie ludzi. W szczególności w przypadku projektów w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego ważne jest stwierdzenie np. czy osoby bezrobotne znalazły zatrudnienie, czy osoby młode ukończyły kształcenie itp. Można to również sprawdzić, korzystając z danych Duńskiego Urzędu Statystycznego. ■

HANS HENRIK NØRGAARD

Główny doradca, Duński Urząd ds. Działalności Gospodarczej

UNIJNE FUNDUSZE STRUKTURALNE MUSZĄ WSPIERAĆ SAMODZIELNE ZARZĄDZANIE

W przypadku funduszy strukturalnych największe znaczenie mają trzy kluczowe terminy: nadmierna biurokracja, zależność od pomocy i wzrost konkurencyjności.

Choć dwa z tych pojęć mają raczej pejoratywny wydźwięk, bez wątpienia to dzięki funduszom strukturalnym Estonia odnotowała tak znaczny, choć czasem niedoceniany, wzrost konkurencyjności państwa i firm.

Niemniej jednak nadal bardzo ważnym aspektem jest kontrolowanie negatywnych reakcji. Aby zapobiec nawrotom tego typu negatywnego nastawienia, musimy prosić o regularne przekazywanie informacji zwrotnych, zarówno od beneficjentów pomocy, jak i organizacji pozarządowych, reprezentujących ogólny interes sektora.

Według przedsiębiorców nadmiar biurokracji związanej z funduszami stopniowo narasta. Jeżeli sprawozdawczość i powiązane z nią koszty stanowią 20% wydatków projektowych, to bez wątpienia można stwierdzić, że jest to za dużo. Znacznie większy sens miałoby przeznaczenie tych środków na realizację głównych celów w ramach szeregu inicjatyw. Ważne, aby skierować więcej uwagi na realne cele i ocenę ostatecznych wyników każdego z projektów, nie zaś na ciągłą sprawozdawczość. Zwłaszcza w przypadku mniejszych przedsiębiorstw obciążenia te mogą być zbyt duże i rodzić sporą frustrację.

Odbiorców dotacji należy obdarzyć większym zaufaniem; sprawdzanie i kontrolowanie każdego aspektu jest pozbawione sensu, ponieważ wpływa to na wzrost kosztów zarówno dla przedsiębiorcy, jak i dla budżetu.

Coraz większa zależność od dotacji stała się problemem we wszystkich krajach, bez względu na rzeczywiste źródło finansowania. Takiego stanu rzeczy należy unikać, ponieważ w pew-

nym momencie strumień pieniędzy wyschnie — środki należy wykorzystywać na pobudzanie rozwoju, nie zaś na pomoc operacyjną.

Istnieje kilka sektorów, nie tylko w samej Estonii, w których tego typu zależność urosła do skali poważnego problemu. Jedną z najbardziej złożonych dziedzin jest chociażby rolnictwo, jednak problem dotyczy też innych sektorów. Największą pułapką stanowi tzw. syndrom wyczonej bezradności, opierający się na złudzeniu wszechmocnej i bezkresnej pomocy.

Fundusze strukturalne powinny stanowić wsparcie dla rozwoju konkurencyjności całej gospodarki — powinno się to stać celem nadrzędnym. W przypadku otrzymywania pomocy ważne jest, aby traktować duże firmy i małe przedsiębiorstwa w taki sam sposób oraz udzielać więcej wsparcia podmiotom, które funkcjonują na rynku od pewnego czasu i pozornie dobrze sobie radzą samodzielnie. Utrzymanie konkurencyjności w biznesie jest bardzo trudne — sukces na rynkach międzynarodowych kosztuje przedsiębiorców wiele pracy i pieniędzy.

Większe firmy są w stanie same przeznaczać więcej środków, jeżeli więc dodamy do tego unijne fundusze strukturalne, rezultaty mogą być znacznie bardziej zadowalające. Nie można zapomnieć, że duże przedsiębiorstwa zapewniają z kolei pracę dziesiątkom mniejszych. W niektórych przypadkach liczba podwykonawców może sięgać setek, a ich sukces jest często uzależniony od kondycji większych partnerów. Kierowanie pomocy w bardziej rozsądny sposób może pozwolić znacznie ograniczyć koszty administracyjne. ■

MAIT PALTS

Dyrektor generalny
Estońska Izba Handlu i Przemysłu

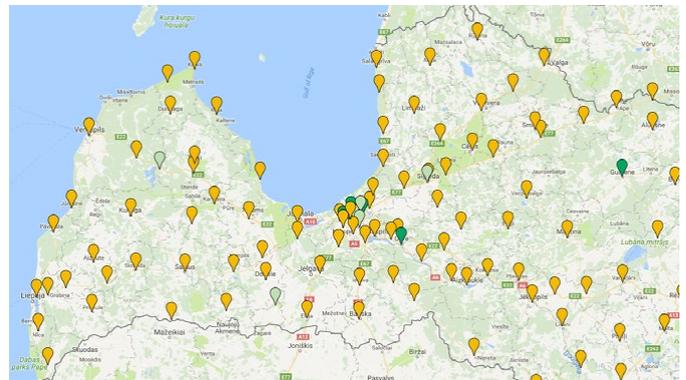
PROJEKTY

MOBILNOŚĆ PRZYJAZNA DLA ŚRODOWISKA NA ŁOTWIE

**ŁĄCZNA SUMA
INWESTYCJI:
7 835 300 EUR**

**DOFINANSOWANIE UE:
6 660 000 EUR**

Projekt budowy infrastruktury do ładowania pojazdów elektrycznych ma stworzyć ogólnokrajową lotewską sieć 150 stacji ładowania pojazdów elektrycznych, zgodnie z unijnymi wymogami dotyczącymi infrastruktury paliw alternatywnych. Projekt zmniejszy zależność kraju od ropy i spowoduje znaczny wzrost liczby pojazdów elektrycznych na lotewskich drogach.

Głównym celem projektu elektromobilności jest zmniejszenie zależności Łotwy od dostaw ropy poprzez stworzenie ogólnokrajowej sieci stacji ładowania pojazdów elektrycznych, dzięki czemu na lotewskich drogach pojawi się więcej samochodów z napędem elektrycznym. Taka innowacja w krajowym sektorze transportowym podniesie jego wydajność, zapewni większą mobilność i zachęci do opracowywania i stosowania większej liczby technologii wykorzystujących energię odnawialną na całej Łotwie. Poprawi również jakość życia w dużych i małych miastach, gdzie zanieczyszczenie powietrza spowodowane zagęszczeniem ruchu samochodowego stanowi coraz większy problem.

Projekt ma na celu budowę odpowiedniej liczby dostępnych publicznie stacji ładowania do końca 2020 r, aby zagwarantować możliwość poruszania się pojazdami elektrycznymi we wszystkich dużych miastach, po otaczających je obszarach i innych gęsto zaludnionych terytoriach Łotwy. Cele te odpowiadają postanowieniom dyrektyw UE w sprawie rozmieszczenia infrastruktury paliw alternatywnych.

Projekt jest finansowany głównie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), pozostała część środków pochodzić będzie z budżetu rządu Łotwy. Środki te posłużą do budowy 150 nowych stacji ładowania i zwiększenia do 2023 r. liczby pojazdów elektrycznych na Łotwie o około 747.

Rozpoczęcie działań

Działania w ramach projektu polegać będą zwłaszcza na badaniach i analizie najlepszych lokalizacji stacji ładowania pojazdów elektrycznych, a następnie na ich budowie wraz z odpowiednimi połączeniami elektrycznymi. Opracowany zostanie również system zarządzania i monitorowania stacji, aby zapewnić sprawne administrowanie i kontrolę operacji, czyli świadczonych usług i metod płatności za ładowanie pojazdów.

Dzięki budowie uzasadnionej liczby stacji ładowania we właściwych lokalizacjach projekt zagwarantuje, że pojazdy będzie można naładować szybko, unikając przestoju i zwiększając odległości możliwe do przejechania samochodem z napędem elektrycznym. Taka nowa, innowacyjna i przemyślana infrastruktura dla pojazdów elektrycznych przyczyni się więc do większego zrównoważenia sektora transportowego, zmniejszenia zależności Łotwy od paliw kopalnych i obniżenia poziomu zanieczyszczenia. ■

WIĘCEJ INFORMACJI

www.etransports.lv

PROJEKTY

PRACA NA SUCHO CZY SŁOŃCE CZY DESZCZ

**ŁĄCZNA SUMA
INWESTYCJI:
1 744 700 EUR**

**DOFINANSOWANIE UE:
1 146 600 EUR**

Niemiecka firma WP Systems z siedzibą w Ruhland opatentowała SkyServiceShop — mobilny warsztat z innowacyjnym systemem konserwacji ruchomych łopat turbin wiatrowych. Komora urządzenia, jako pierwsza konstrukcja umożliwiająca zgodne z harmonogramem serwisowanie łopat niezależnie od pogody, ma poprawić wydajność i oszczędność farm wiatrowych.

Prace konserwacyjne prowadzone na łopatach turbin wiatrowych są obecnie dość kłopotliwe — często wykorzystuje się do tego alpinistów przemysłowych, liny i platformy, jednak wykonanie zadań na wysokości zależy od warunków pogodowych. Oznacza to, że liczba dni w roku, w których można wykonywać naprawy, jest ograniczona z powodu zmian temperatury i warunków klimatycznych, co następczo powoduje problemy przy planowaniu inspekcji, prac konserwacyjnych i remontowych na farmach wiatrowych.

To z kolei powoduje jeszcze większe uszkodzenia łopat turbin wiatrowych, które wymagają nakładów na ich utrzymanie i remont. Co za tym idzie, potencjał działających obecnie farm wiatrowych nie jest w skali globalnej w pełni wykorzystywany.

Aby rozwiązać problem możliwości prowadzenia prac konserwacyjnych na farmach wiatrowych przez cały rok, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego wspiera inicjatywę SkyServiceShop.

Przy współudziale doświadczonych inżynierów lotnictwa i profesjonalnych projektantów przemysłowych zespół firmy WP Systems opracował nowatorską koncepcję zadaszanej platformy, która może być zamontowana na łopacie bez zdejmowania jej z turbiny. To opatentowane elastyczne rozwiązanie pozwala spełnić wymogi klienta. Przewiduje się, że wypełni ono istotną lukę na rynku konserwacji urządzeń do produkcji energii wiatrowej.

Innowacyjnie, elastycznie i bezpiecznie

SkyServiceShop to zamknięta mobilna komora do prac konserwacyjnych zapewniająca warunki zbliżone do pracy w warsztacie. Chroni ona pracowników obsługi przed zimą i wilgocią, przez co umożliwia przeprowadzenie inspekcji, prac konserwacyjnych i napraw na łopatach turbin wiatrowych niezależnie od pogody, a przy tym szybko, oszczędnie i terminowo.

Konstrukcja komory składa się z nowatorskiego ruchomego podłoża, które zaciska się na łopacie z maksymalną siłą. Komorę można dostosować do różnych wielkości i rodzajów łopat, a jej podłoże można zwiększyć do wielkości powierzchni łopaty. Gwarantuje to bezproblemowy dostęp do miejsc, w których konieczne są naprawy.

Z komory można korzystać nawet podczas deszczu dzięki koncepcji zacisku urządzenia SkyServiceShop, które przekierowuje wodę z dala od obszaru napraw. Ogrzewanie, klimatyzacja i ergonomia komory zapewniają warunki niezbędne do przeprowadzenia prac w sposób wydajny i profesjonalny.

Sprzęt można również przetransportować jako przyczepę samochodową. Jego odpowiednio dostosowane właściwości zapewniają bezpieczeństwo prac wykonywanych we wnętrzu komory. ■

WIĘCEJ INFORMACJI

<http://windpowersystems.de/>

PROGRAM

1–2 CZERWCA 2017 R.

Helsinki (FI)

Konferencja Inteligentne Regiony II

26–27 CZERWCA 2017 R.

Bruksela (BE)

Forum Spójności

9–12 PAŹDZIERNIKA 2017 R.

Bruksela (BE)

Europejski Tydzień Regionów i Miast

10 PAŹDZIERNIKA 2017 R.

Bruksela (BE)

Ceremonia wręczenia nagród RegioStars

NOTA PRAWNA

Komisja Europejska ani żadna inna osoba działająca w jej imieniu nie odpowiada za możliwy sposób wykorzystania informacji zawartych w niniejszej publikacji ani za błędy, które mogą się pojawić mimo starannego opracowania i drobiazgowej korekty.

Niniejsza publikacja nie musi odzwierciedlać opinii lub stanowiska Komisji Europejskiej.

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2017

ISSN 1725-8243

© Unia Europejska, 2017

Powielanie materiałów dozwolone pod warunkiem podania źródła. (*) Prawo do wykorzystania wskazanej ilustracji udzielono jedynie magazynowi *Panorama* (wydanie 60) z wyłączeniem wszelkich innych zastosowań; ilustracja ta może być powielana w kontekście magazynu *Panorama* 60 i jego różnych wersji językowych — nie można jej powielać w innych celach.

Wykorzystanie/powielanie materiałów chronionych prawami autorskimi osób trzecich wymaga uzyskania zgody posiadaczy tych praw.

Printed in Belgium

Ten magazyn jest drukowany w językach angielskim, bułgarskim, francuskim, greckim, hiszpańskim, niemieckim, polskim, rumuńskim i włoskim na papierze pochodzącym z recyklingu. Internetowa wersja magazynu jest dostępna w 22 wersjach językowych na stronie internetowej:

http://ec.europa.eu/regional_policy/pl/information/publications/panorama-magazine/

Prace nad treścią niniejszego wydania zakończyły się w marcu 2017 r.

ZDJĘCIA (STRONY):

Okładka: © Komisja Europejska

Strona 4: © Daniel Cilia

Strony 3, 10, 11, 13, 15, 19, 21, 22, 23, 24:

25, 26, 30, 44, 45: © Komisja Europejska

Strony 5, 6, 7: © gov Malta

Strona 8: © iStock – sfabisuk

Strona 18: © Thinkstock — repistu

Strony 28, 29: © Marc Detiffe / © Maxime Delvaux /

© FrancoisLichtlé, SPRB Brussels / @EFRO Vlaanderen /

© SPW / © Idelux Projets Publics — Kevin Manand

Strona 31: © Thinkstock — HildaWeges

Strona 32: © Region Grecji Zachodniej

Strony 32, 35, 36, 37: © Region Grecji Zachodniej

Strona 40: Ministerstwo Rozwoju, Polska

Strona 43: © Sociedad pública de gestión y promoción

turística y cultural del principado de Asturias, s.a.u.

Strona 46: © Valdemar Lindekrantz

Strona 47: © Komisja Europejska

Strona 48: © Diego Occhi

Strona 50: © Ministerstwo Finansów, Łotwa

Strona 51: © Duński Urząd ds. Działalności Gospodarczej

Strona 52: © Estońska Izba Handlu i Przemysłu

Strona 53: © etransports

Strona 54: © windpowersystems

BĄDŹ W KONTAKCIE

http://ec.europa.eu/regional_policy/pl/cohesiondata.ec.europa.eu

@EU_Regional
#CohesionPolicy | #ESIFunds

EUInMyRegion

[flickr.com/euregional](https://www.flickr.com/photos/euregional/)

RegioNetwork

[yammer.com/RegioNetwork](https://www.yammer.com/RegioNetwork)

[@CorinaCretuEU](http://ec.europa.eu/commission/2014-2019/cretu_en)

Więcej informacji o tych wydarzeniach znajduje się w części Wydarzenia strony internetowej Inforegio:
http://ec.europa.eu/regional_policy/pl/newsroom/events/

Urząd Publikacji

Komisja Europejska
Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej
Kontakt – Agnès Monfret
Avenue de Beaulieu 1 — B-1160 Brussels
E-mail: regio-panorama@ec.europa.eu